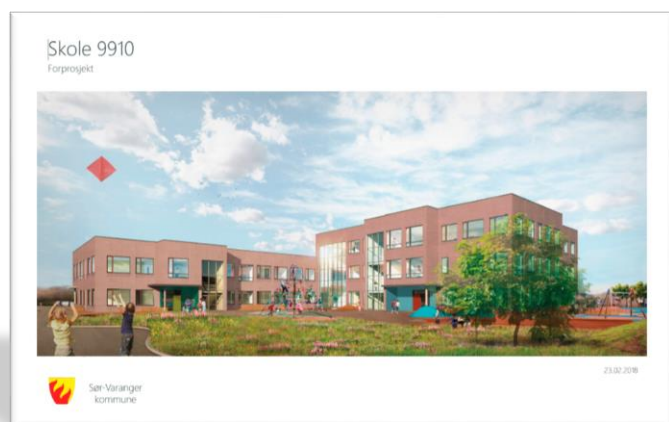

Sør-Varanger kommune

- en grensesprengende
kommune -

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN 2019-2022

WWW.SOR-VARANGER.KOMMUNE.NO

Innhold

1	Innledning.....	5
1.1	Rådmannens innledning.....	5
1.2	Rammebudsjettering.....	9
2	Forslag til budsjettvedtak.....	10
2.1	Budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2022.....	10
2.2	Låneopptak.....	10
2.3	Utlignet skatt.....	10
2.4	Eiendomsskatt.....	10
2.5	Gebyr, avgifter og brukerbetalingar.....	11
2.6	Ordførers godtgjørelse.....	11
2.7	Bosetting av flyktninger.....	11
2.8	Salderingstiltak.....	11
3	Mål og satsningsområder.....	12
3.1	Mål.....	12
3.2	Innsparing og omprioritering.....	12
3.3	Satsningsområder - planer og analyser.....	13
3.3.1	Strategisk plan oppvekst.....	13
3.3.2	Strategisk plan helse, omsorg og velferd.....	14
3.3.3	Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2018-2028.....	14
3.3.4	Næringsplan.....	15
3.3.5	Befolkningsutvikling.....	15
3.3.6	Et Sør-Varanger for fremtiden – investeringer og konsekvens.....	16
3.4	Statlige føringer.....	16
3.4.1	Bemanningsnorm i barnehage.....	17
3.4.2	Statlig satsing på grunnskole.....	17
3.4.3	Nytt kutt i toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjeneste.....	17
3.4.4	Innføring av betalingsplikt for rus og psykisk helse.....	17
3.4.5	Innovasjon og digitalisering.....	17
4	Økonomiske oversikter.....	18
4.1	Hovedoversikt driftsbudsjett 2019-2022.....	18
4.1.1	Økonomiske nøkkeltall.....	19
4.2	Budsjettskjema 1 A – drift.....	19

4.3	Budsjettskjema 1 B – drift	20
5	Rammebetingelser	22
5.1	Skatt- og rammeoverføring	22
5.2	Eiendomsskatt	24
5.3	Konsesjonskraftsinntekter	24
5.4	Utbytte	25
5.5	Statstilskudd vedr. flyktninger	25
5.6	Pensjon	25
5.7	Renter og avdrag	26
5.8	Ny kommunelov	26
5.9	Oppsummert	27
6	Omstillings- og salderingstiltak	28
6.1	Innarbeidede omstillings- og salderingstiltak	28
6.1.1	Omstilling oppvekst	28
6.1.2	Økt eiendomsskatt – bolig og fritidseiendom	30
6.1.3	Avvikle gratis halleie og distriktspott idrett	30
6.1.4	Redusert tilskudd til frivillige lag og foreninger	31
6.1.5	Kutte tilskudd til samiske formål - Kulturskolen	31
6.1.6	Redusert aktivitetstilbud i sykehjem	31
6.2	Omstillingstiltak sett i sammenheng med vedtatt omstillingsprosjekt	32
7	Tjenesteområdene	32
7.1	Overføring til særbedrifter	32
7.1.1	Vest Finnmark kommunerevisjon IKS og Kontrollutvalgan IS	32
7.1.2	Varanger museum IKS og Tana og Varanger museumssiida	32
7.1.3	Barentshallene Sør-Varanger KF	33
7.1.4	Norasenteret IKS –krise og incestsenter	33
7.1.5	Sør-Varanger menighet	33
7.1.6	Interkommunalt Arkiv i Finnmark IKS	34
7.1.7	Aurora kino IKS	34
7.1.8	Øst-Finnmark Regionråd	34
7.1.9	Brenselsutsalget og Grenseprodukter	34
7.1.10	Kommunenes Sentralforbund	34
7.1.11	Tilskudd til private barnehager	34

7.1.12	Bedriftshelsetjeneste.....	34
7.1.13	Finnut innkjøps sirkel	35
7.1.14	Kirkenes Storkjøkken AS	35
7.1.15	Tilskudd til kulturarrangement.....	35
7.2	Administrative tjenester.....	35
7.2.1	Administrasjonsavdelingen	36
7.2.2	Servicekontoret	36
7.2.3	Økonomiavdelingen	36
7.2.4	Personalavdelingen	37
7.2.5	IT-avdelingen	37
7.3	Plan- og utvikling	37
7.4	Kultur og oppvekst	37
7.4.1	Barnehagene	37
7.4.2	Nøkkeltall - Skolene i Sør-Varanger.....	38
7.4.3	PP-Tjenesten.....	40
7.4.4	Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet.....	40
7.4.5	Barneverntjenesten.....	41
7.4.6	Kulturtilbud.....	41
7.5	Helse, omsorg og velferdstjenester.....	42
7.5.1	Sosialtjenester	42
7.5.2	Kommunehelsetjenester	43
7.5.3	Pleie og omsorgstjenester	44
7.6	Tekniske tjenester	47
7.6.1	Teknisk drift – Ledelse og administrasjon	47
7.6.2	FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) – kommunale bygninger	47
7.6.3	Renhold – kommunale bygninger	47
7.6.4	Vann, avløp og renovasjon	47
7.6.5	Kommunale veier	47
7.6.6	Brann og feiervesen.....	47
7.6.7	Sør-Varanger havnevesen	48
8	Investering.....	48
8.1	Økonomiske oversikter investering.....	48
8.1.1	Budsjett skjema 2A – investering	48

8.1.2	Budsjettskjema 2B- investering.....	48
8.2	Prosjektbeskrivelse - investering.....	51
8.2.1	Egenkapitalinnskudd KLP.....	51
8.2.2	Startlån og utlån, renter og avdrag	51
8.2.3	Kirkegårder og -bygg – plan for oppgradering	51
8.2.4	Kommunale veier	51
8.2.5	IT-investeringer	51
8.2.6	Utstyrsoppgradering.....	52
8.2.7	Hjullaster	52
8.2.8	Innsatsleder- og brannbil.....	52
8.2.9	Kommunale bygg og uteareal.....	52
8.2.10	Energi og klimaplan	52
8.2.11	Inventar og utstyr, pleie og omsorg	53
8.2.12	Bo- og avlastningssenter Skytterhusfjellet.....	53
8.2.13	Kirkenes barnehage.....	53
8.2.14	Parker, anlegg og idrettsanlegg.....	53
8.2.15	Skole 9910	54
8.2.16	Oppgradering vann og avløp	54
8.2.17	Vann- og avløp, skole 9910.....	54
8.2.18	Bil, vann og avløp.....	54
8.2.19	Høybukta vest - havneutbygging.....	54
9	Vedlegg.....	55
9.1	Vedlegg 1 Fritaksliste – 2019, etter eiendomskatteloven § 7 bokstav a og b	55

1 Innledning

Med dette legger rådmannen fram budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022.

1.1 Rådmannens innledning

Prioritere og beslutte - struktur og kvalitet

Et godt tjenestetilbud og en trygg økonomistyring er rådmannens grunnpilar i ledelse av kommunen. Ansvarlig økonomistyring gjennom god kontroll over kommunens økonomi, samtidig som kommunen står rustet til å takle endrede rammebetingelser, uforutsette hendelser og fremtidige økonomiske utfordringer er avgjørende for rådmannens overordnede ledelse.

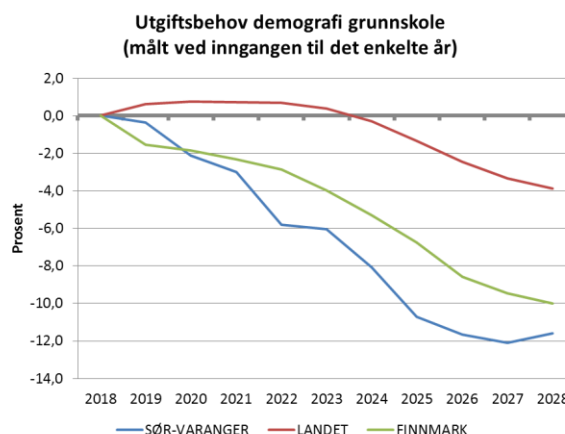
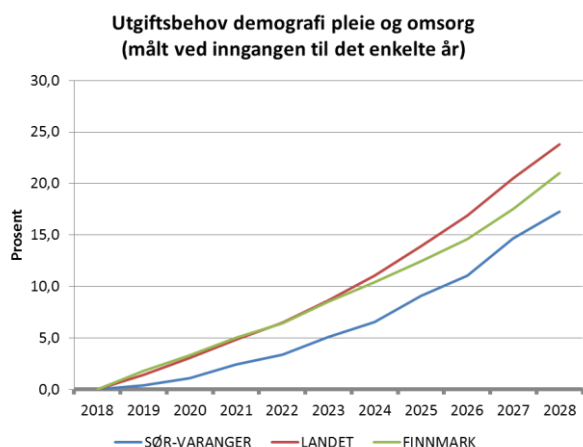
Kommunen er inne i en utfordrende økonomisk tid hvor vedtatt økonomisk omstilling er helt nødvendig for å unngå å komme i et økonomisk uføre om få år.

Kommunestyret vedtok i februar 2018 en prosjektplan for omstilling i Sør-Varanger kommune. I planen er det anslått at det er nødvendig med en nedskjæring i størrelsesorden 50 mill.kroner. Det økonomiske omstillingsbehovet skyldes flere forhold, blant annet endrede forutsetninger for eiendomsskatt, lavere statlige overføringer gjennom krav til effektivisering, mindre inntekter for bosetting av flyktninger og krav om større avsetning til fond. Likevel er det kommunens stadige voksende lånegjeld, og der tilhørende økte rente- og avdragsutgifter, som medfører at en reduksjon i tjenestenivået er nødvendig.

I omstillingsplanen fremkommer det at både struktur og tjenestenivå skal legges til grunn for omstillingen Sør-Varanger kommune er inne i. Struktur skal vurderes etter bosettingsmønster og demografi. Det ble besluttet å se på strukturelt nivå innenfor grunnskole, barnehage og omsorgstjenester. Videre skal tjenestenivået vurderes etter mål, bør, kan modellen. Det skal satses på å ta i bruk ny teknologi og digitalisering for effektiv drift.

Det er et pågående arbeid med strategisk oppvekstplan og strategisk helse, omsorg- og velferdsplan. Planverket skal danne grunnlaget for den omstilling som er nødvendig i sektorene, samtidig som de skal stake ut veien for et godt tjenestetilbud basert på kunnskap og kompetanse.

Det er sentralt å se hvordan utgiftsbehovene utvikler seg i de to store sektorene fremover. Den demografiske utviklingen innebærer at det blir stadig økende behov innen helse- og omsorgssektoren. Slik befolkningsprognosene foreligger nå vil kommunen møte en fremtid hvor stadig større andel av befolkningen blir eldre over 67 år. Bare de siste 10 årene har kommunen hatt en økning i aldergruppen 67+ med om lag 350 personer, mens barnetallet har gått ned med i overkant av 200 i samme periode. De neste ti årene vil denne negative trenden bare forsterkes.

Oversiktene over viser hvordan befolkningsprognosene gjenspeiles i kommunens fremtidige utgiftsbehov. Det er uten tvil i pleie- og omsorgssektoren utgiftsbehovet vil bli størst og vokse raskest. I grunnskolen vil utgiftsbehovet gå ned som følge av stadig færre elever. Når kommunen skal omstille betydelig beløp blir det nødvendig og ta inn over seg denne informasjon.

Omsorgstjenestene

For å imøtekomme det store og stadig voksende behovet innenfor omsorgstjenestene ser rådmannen at det må en omstilling til. Hvor stor økningen vil bli i behovet for arbeidskraft avhenger blant annet av endringer i krav til bemanning og kompetanse, innovasjon i oppgaveløsningen og teknologi. Morgendagens omsorg handler om å styrke kompetansen i omsorgstjenestene og å utvikle og innarbeide nye og fremtidsrettede løsninger. Rådmannen har derfor innarbeidet en videre satsing på nettopp disse områdene innenfor omsorgstjenestene. Det er satt av midler til kompetansehevede tiltak og midler til velferdsteknologiprogrammet. Som kjent opplever kommunen, i likhet med flere andre kommuner i landet, vanskeligheter med å rekruttere sykepleiere. I dag har kommunen hele 6 ledige sykepleierhjemler. Dette gir ikke bare økonomiske konsekvenser, men forringer også den faglige kvaliteten.

Samtidig som tjenesten skal jobbe med omstilling, opplever de et en økning i antall brukere og behov. Både innenfor sykehjem, hvor det fortsatt er overbelegg, og hjemmetjenestene. Med denne bakgrunn har rådmannen foreslått å skjerme omsorgstjenestene for store bemanningsreduksjoner i budsjettet for 2019. Tjenesten har de siste årene fått flere nedskjæringer, til tross for økt behov. Omsorgstjenesten må likevel, på lik linje med de øvrige enhetene, dekke lønns- og prisvekst innenfor egne rammer. Gjennom arbeidet med strategisk plan forventer rådmannen tiltak om fornyelse og forbedringer som på sikt vil imøtekomme omstillingsbehovet slik at sektoren kan ta sin andel av omstillingen med virkning fra budsjettår 2020.

Rådmannen forslår, i tråd med byggekomiteens innstilling, at oppføring av Skytterhusfjellet bo- og aktivitetssenter iverksettes til tross for økt lånebelastning. Dette er særlig viktig for avlastning- og aktivitetssenteret som i dag har dårlige og trange lokaliteter. Nybygg og samlokalisering av tjenestetilbud vil gi økt fagmiljø, bidra til rekruttering av fagpersonell samtidig som det er ressursbesparende.

Oppvekst

I forbindelse med strategisk planarbeid for oppvekst har rådmannen utarbeidet en *Økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger*, som ble lagt frem for utvalg for levekår i september 2018. Analysen gir et grunnlag for en strukturdebatt i grunnskolen. Rådmannens anbefaling er at alternativ 1 velges som fremtidig skolestruktur i Sør - Varanger kommune. Dette innebærer at Skogfoss, Jarfjord og Jakobsnes oppvekstsenter foreslås avviklet og at elevene flyttes til henholdsvis Pasvik skole og Hesseng flerbrukssenter. Rådmannen er godt kjent med at skolestruktur er omdiskutert og skolenedleggelse lite ønskelig for de som blir berørt. Likevel mener rådmannen at fremtidig skolestruktur må løftes inn i kommunestyret for en endelig behandling basert på den utredningen som foreligger.

Ved en vurdering av skolenedleggelse og endringer av skolestruktur stilles det krav til fullført saksbehandling i henhold til lovverk og rundskriv. Dette innebærer at alle som blir berørt skal varsles skriftlig og det skal gjennomføres høringsmøter med de berørte. Saken skal være så godt utredet som mulig og formelle krav tilfredsstilt før en kommunestyrebehandling om skolestruktur. Rådmannen hadde en intensjon om å gjennomføre både høringer og høringsmøter i løpet av november 2018, slik at skolestruktur kunne fremmes til kommunestyrets budsjettmøte. Det er nå avtalt at saken skal følge planprosessen for strategisk plan og fremmes til politisk behandling første halvår 2019.

For å bringe rådmannens budsjettforslag i balanse har rådmannen utredet alternative forslag for innsparing i grunnskolen. Til sammen utgjør tiltakene 10,5 mill.kroner i innsparing for 2019 og helårsvirkningen vil fra og med 2020 bli hele 25,2 mill.kroner. De alternative tiltakene innenfor grunnskolen vil gi store utfordringer for den faglige kvalitet og utvikling, men er helt nødvendig for å bringe kommunens økonomi i balanse.

Skolene i Sør-Varanger har hatt en positiv utvikling de siste årene. Innenfor spesialundervisning har skolene nå redusert behovet for omfattende vedtak med 20 % og dermed redusert antall ansatte. Læringsmiljøet i Sør-Varanger er blitt bedre gjennom læreres og ledernes kompetanseheving. Elevundersøkelsen viser at skolene i Sør-Varanger har halvparten så mye mobbing som gjennomsnittet i landet, og elevene opplever bedre læringskultur og faglig støtte. Dette gir seg igjen utslag i gode resultater på nasjonale prøver og eksamen i ungdomsskolen. Videre har lærerne ved skolene i dag høyere kompetanse enn for fem år siden. Rektorene har tatt lederutdanning og elevene møter faglærere med formell kompetanse i fagene. I år tar 10% av alle lærerne videreutdanning i norsk, engelsk eller matematikk for å oppfylle lovkravet i 2025. Denne positive utviklingen er en forutsetning som må fortsette om skolene skal gi undervisning på høyt faglig nivå i fremtiden.

Også i barnehagene har det vært jobbet godt med læring og barnehagene har en egen visjon som er *Først i rekka*. Gjennom lek og vennskap skal barnas vitebegjær og barnas lyst til å undersøke, utforske og erfare utfordres. Språkutvikling for alle barna i barnehagene er barnehagenes satsingsområde. Et lærende barnehagemiljø krever også et kompetent pedagogisk personale. Andelen pedagogiske ledere med godkjent utdanning har økt de siste årene fra 75,6 % i 2013 til 89,5% i 2017, men det er fortsatt for mange ufaglærte ansatte i barnehagene. Kommunen jobber stadig med tiltak for å

utdanne flere barnehageansatte, og per i dag er det 4 ansatte som utdanner seg til barnehagelærer og 13 ansatte under utdanning som barne- og ungdomsarbeider.

Alle i Norge må tilegne seg gode grunnleggende ferdigheter for å håndtere egne liv og for å kunne fungere som gode samfunnsborgere. Det dreier seg om lesing, skriving, tallforståelse og digitale ferdigheter, men også sosiale og emosjonelle ferdigheter er viktig. (NOU 2018:2).

Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet

Flyktningtjenesten og Kirkenes kompetansesenter er i løpet av høsten 2018 slått sammen til en enhet, og tjenestene er samlokalisert i kompetansesenterets lokaler fra 1. november 2018. Enhetene har jobbet godt med å få til en omforent omstilling og fremstår nå som et samlet kollegie med fokus på kompetanse, bosetting og integrering av flyktninger og innvandrere. Den økonomiske effekten av omstillingen er innarbeidet i rådmannens budsjettforslag.

Rådmannen forslår at vi fortsatt skal være en bosettingskommune og gi et godt tilbud til flyktningene som bosettes. Det er i budsjettet for 2019 tatt høyde for bosetting av 20 flyktninger i 2019.

Samfunnsomstilling møter næringsomstilling

Kommunen har både status som omstillingskommune, hvor omstillingsmidlene i hovedsak kanaliseres mot næringslivet, samtidig som kommuneorganisasjonen må slankes og nedbemannes. Det gjør at vi i Sør-Varanger samfunnet nå er inne i utfordrende tid. I Sør-Varanger er om lag halvparten av arbeidsstokken ansatt i offentlig sektor. Av disse er hver femte arbeidstaker ansatt i kommunen. Det betyr at næringsomstillingen må knyttes opp mot samfunnsomstillingen, slik at alle aktører drar i en felles overordnet retning. Sentralt blir da å løfte blikket å gripe fatt i de mulighetene som finnes og som vi kan bygge på. Sør-Varanger Utvikling AS sin omstillingsplan skisserer noen av disse mulighetene. Her vises til kommunens naturgitte fordeler som eksempelvis nærheten til Barentshavet, reiseliv, logistikk-knutepunkt og grenseområde. Også kommunens lange industrierfaring og industriell kompetanse trekkes frem.

Det er verdt å nevne at total arbeidsledighet pr utgangen av oktober 2018 var 1,7 %, viser ferske tall fra NAV Sør-Varanger. Det er laveste ledighet i Finnmark per nå, og det laveste antall arbeidsledige som er registrert siden gruvekonkursen i november 2015. Det er gjort en solid jobb fra NAV Sør-Varangers side, men også næringsliv og flere offentlige etater har bidratt. Etablering av *Jobbspesialister* har vært et svært vellykket prosjekt og har kontinuerlig, sammen med annen drift, sørget for at flere og flere finner seg jobb. Dessverre for oss, har noen måtte flytte som følge av at de har funnet seg jobb utenfor Sør-Varanger.

Kommunen har i løpet av november 2018 fått på plass en egen næringssjef som skal ha som hovedfokus å jobbe sammen med næringslivet, Sør-Varanger Utvikling AS og Kirkenes Næringshage AS om kommunens næringsutvikling. Prosessene rundt *næringsvennlig kommune* og strategisk næringsplan skal igjen settes på dagsorden og få fokus. I det næringspolitiske arbeidet vil det være viktig å avklare hva som skal være kommunens rolle i fremtiden, og hvordan næringslivet og kommunen sammen skal løfte lokalsamfunnet til å bli et kompetansesamfunn.

For det er gjerne slik at god grunnleggende utdanning blitt stadig viktigere for å kunne fungere godt i arbeidslivet. Solid grunnskole er viktig for å sikre gjennomføring i videregående skole, en god inngang i arbeidslivet og videre læring i voksen alder. Slik fungerer skolen som et viktig bindeledd mellom utdanning og arbeidsliv, samtidig som skolen bidrar i å være en helsefremmende arena. I 2016 hadde 19 prosent av aldersgruppen 25–64 år grunnskole som høyeste utdanning på landsbasis, i Sør-Varanger var tallet om lag 30 %, noe som gjør kommunen sårbar i en tid der kompetanse og livslang læring stadig blir viktigere. Vi har fortsatt utfordringer med frafall i videregående skole. Kommunens rolle i en omstillingsperiode må derfor sentreres sterkt mot de langsiktige effektene som kommer av et godt skoletilbud. Igjennom gode skoletilbud vil kommunen legge til rette for dyktige arbeidstakere – og arbeidsgivere i framtidens næringsliv. I tillegg vil et godt skoletilbud bidra til å legge til rette for rekruttering, godt omdømme og bolyst, som sammen med næringsomstilling bidrar til å skape et attraktivt samfunn med vekstkraft.

1.2 Rammebudsjettering

Rådmann har lagt om budsjetteringsrutinene for 2019 og planperioden 2020-2022. Som det fremgår i dokumentet består endringen i at man har gått fra detaljert budsjettering til rammebudsjettering. Dette er i tråd med vanlig budsjetteringsrutine i landet for øvrig, og anses å være en mer hensiktsmessig metode for en kommune i omstilling. Rådmann har tatt utgangspunkt i forventede inntekter og hensyntatt fremtidig økning i rente- og avdragsutgifter for 2019. Deretter er driftsrammene fordelt utover i organisasjonen. Enhetenes budsjetter baserer seg på en videreføring av budsjetteramme for 2018. Det innebærer at det ikke er foretatt økning i form av lønn- og prisvekst fra 2018 til 2019. Lønnoverheng fra 2018 dekkes i all hovedsak ved omprioritering innenfor enhetene, og medfører at nesten alle enheter i praksis har redusert budsjetterammen fra 2018 til 2019.

Tidligere har budsjettdokumentet til Sør-Varanger kommune også inneholdt økonomiske analyser innenfor de enkelte områdene. Det er sommeren 2018 utarbeidet en nøkkeltallsanalyse basert på regnskapstallene for 2017 som gir et grunnlag for å ta stilling til økonomiske prioriteringer. Nøkkeltallsanalysen 2018 må sees i sammenheng med budsjettdokumentet.

Budsjettdokumentet vil i det følgende gi en beskrivelse av rammer, prioriteringer og utfordringsområder. Det vil også gi en beskrivelse på endringer fra budsjett 2018 til forslag budsjett 2019 per resultatenheter på nettoramme.

Sør-Varanger havnevesen er ikke med i budsjettet for 2019 da det fra 1.1.2019 er skilt ut som eget kommunalt foretak.

Investeringsbudsjettet presenteres som eget kapittel med tilhørende beskrivelser av prosjektene.

2 Forslag til budsjettvedtak

2.1 Budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2022

Budsjett og økonomiplan 2019-2022 vedtas med de mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som fremgår av budsjettdokumentet.

1. Driftsbudsjettet vedtas i balanse. Omstillings- og salderingstiltak på 15,95 mill.kroner er innarbeidet i budsjettet.
2. Det er budsjettet med 10 mill.kroner i ordinære lønnsreserver for å dekke overheng fra 2018 og lønnsoppgjør for 2019. Rådmannen gis fullmakt til å fordele lønnsreserven på enhetene.
3. Frie inntekter, skatt og rammetilskudd er realistisk budsjettet.
4. Det er budsjettet med avsetning til fond på 7,7 mill.kroner.
5. Investeringsbudsjettet vedtas som foreslått i budsjettdokumentet.
6. Budsjettet er bindende og kan bare endres av kommunestyret selv, eller i samsvar med reglement for delegering av økonomiske og administrative fullmakter vedtatt av kommunestyret.

2.2 Låneopptak

Kommunestyret godkjenner en låneramme for 2019 på 187 mill.kroner, inklusiv forskuttering av spillemidler på 15 mill.kroner. I tillegg gis rådmannen fullmakt til å ta opp inntil 20 mill.kroner i lån i Husbanken til innvilgelse av startlån.

Rådmannen gis fullmakt til å ta opp likviditetslån innenfor en kredittramme på 50 mill.kroner.

Rådmannen gis fullmakt til å godkjenne lånevilkårene for de nevnte lånerammene i henhold til kommunens finansreglement.

2.3 Utlignet skatt

Inntektsskatt og formuesskatt til kommunen utlignes etter de maksimalsatser som Stortinget fastsetter. Det kommunale skattøret for år 2019 settes til det enhver tids gjeldende maksimalsatser.

2.4 Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtar at det skal skrives ut eiendomsskatt i hele kommunen for 2019, jfr. eiendomsskatteloven (Esktl) §§ 2 og 3 første ledd, bokstav a.

Sør-Varanger kommune skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til Esktl §§ 3 og 4). Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med én syvendedel i 2019 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt).

Den alminnelige eiendomsskattesatsen for skatteåret 2019 er 7 promille, jfr Ekstl § 11 første ledd. Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget er 7 promille. Differensiert skattesats for eiendommer med selvstendige boliger for skatteåret 2019 er 5,25 promille jfr. Ekstl § 12 bokstav a. Den samme satsen skal også legges til grunn for fritidsboliger og ubebygde tomter.

Kommunestyret vedtar at alle selvstendige boliger skal ha et bunnfradrag på kr 0, jfr. Esktl § 11 andre ledd.

Kommunestyret vedtar at eiendommer som oppfyller vilkårene i eskl §7 bokstav a og b, kan fritas helt eller delvis for eiendomsskatt.

Eiendommer som følger av liste merket «Fritaksliste etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav a og b – 2019» fritas helt eller delvis for eiendomsskatt. (Vedlegg – kap.9)

Utskriving av eiendomsskatt for skatteåret 2019 er basert på takster fastsatt ved siste alminnelige taksering gjennomført i 2014 og ferdigstilt i 2015.

Eiendomsskatten skrives ut i 4 terminer, jfr. Esktl § 25 1. ledd. Forfall er 25.02, 25.05, 25.08. og 25.11.

2.5 Gebyr, avgifter og brukerbetaling

Alle gebyrer, avgifter og brukerbetaling fastsettes ut i fra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer. Endringer i gebyr og brukerbetaling som følge av prisvekst reguleres i hovedsak i henhold til kommunal deflator med virkningsdato 1. januar 2019. Husleiesatsene øker tilsvarende endringen i konsumprisindeksen, 3,1 %, gjeldende fra 01.01.2019.

Betaling for barnehageplass vedtas til enhver tids gjeldende maksimalsats, vedtatt av Stortinget. SFO betalingsats vedtas til kr 2.300 pr måned og 30 % søskenmoderasjon for flere barn i SFO, jfr. vedtak i kommunestyret 31.10.18.

Øvrige betalingsatser og gebyrer reguleres i gebyrregulativet som ble vedtatt av kommunestyret 31.10.18.

2.6 Ordførers godtgjørelse

Ordførers godtgjørelse fastsettes av den til enhver tids gjeldende godtgjøring til stortingsrepresentanter.

Varaordførers godtgjørelse fastsettes til 50 % av ordførers godtgjørelse.

2.7 Bosetting av flyktninger

Kommunestyret vedtar å bosette 20 flyktninger hvert år i perioden 2020-2022. Bosetting skal fortrinnsvis skje i sentrumsnære områder. Kommunestyret vedtar å ikke bosette enslige mindreårige flyktninger.

2.8 Salderingstiltak

Kommunestyret vedtar følgende tiltak for å bringe budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2022 i balanse:

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Omstilling oppvekst	-10 482	-25 157	-25 157	-25 157
Økt eiendomsskatt bolig og fritidseiendom	-2 550	-730	-730	-730
Avvikle gratis halleie og distriktpott idrett	-1 420	-1 420	-1 420	-1 420
Redusert tilskudd til frivillige lag og foreninger	-500	-500	-500	-500
Reduserte midler til samiske formål i kulturskolen	-500	-500	-500	-500
Redusert aktivitetstilbud sykehjemsenheten	-500	-500	-500	-500
Sum	-15 952	-28 807	-28 807	-28 807

Omstillingstiltak helse, omsorg og velferd		-16 000	-16 000	-16 000
Samlet omstillingskutt 2019-2022	-15 952	-44 807	-44 807	-44 807

3 Mål og satsningsområder

3.1 Mål

Et godt tjenestetilbud og en trygg økonomistyring er rådmannens grunnpilarer i ledelse av kommunen. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll over egen økonomi, samtidig som kommunen står rustet til å takle endrede rammebetingelser, uforutsette hendelser og fremtidige økonomiske utfordringer.

Kommunen er inne i en utfordrende økonomisk tid hvor vedtatt økonomisk omstilling er helt nødvendig, om kommunen ikke skal komme i et økonomisk uføre om få år. Kommunestyret vedtok i februar 2018 en prosjektplan for omstilling i Sør-Varanger kommune hvor det fremkommer at det er nødvendig med en nedskjæring i størrelsesorden 50 mill. kroner. Årsaken til det økonomiske omstillingsbehov skyldes flere forhold, blant annet endrede forutsetninger for eiendomsskatt, mindre statlige overføringer gjennom effektivitetskrav, mindre inntekter for bosetting av flyktninger, krav om større avsetning til fond. Likevel er det kommunens stadige voksende lånegjeld, og tilhørende økte rente- og avdragsutgifter som utgjør store deler av årsaken til at kommunen må redusere driftsnivået.

Kommunestyret vedtak 13. desember 2017:

Kommunestyret vedtar å igangsette et omstillingsprosjekt over to år med målsetting om å skape en sunn og robust kommuneøkonomi med det nødvendige handlingsrom. Omstillingsarbeidet må sees i sammenheng med strategisk plan for oppvekst, -plan for helse, omsorg og velferd, samt igangsatt arbeid med næringsplan. Formannskapet er styringsgruppe for prosjektet. Kostnader knyttet til gjennomføring av prosjektet finansieres ved bruk av 2565002 - disposisjonsfond.

I omstillingsprosjektet er det vedtatt at det i løpet av en 2 års periode skal kuttes 25 mill.kroner i Kultur og oppvekstsektoren, 16 mill.kroner i helse, omsorg og velferdssektoren, 2 mill.kroner i administrative tjenester og 2 mill.kroner i tekniske tjenester. Vurdering av MÅ-BØR-KAN er lagt til grunn i budsjettet.

3.2 Innsparing og omprioritering

Nøkkeltallsanalysen kapittel 2.3.6.2 viser en beregning av teoretisk innsparingspotensial i Sør-Varanger kommune. Vedtatt omstillingsprosjekt er ifølge denne oversikten realistisk fordelt. I omstillingsprosjektets fase 1 vedtok kommunestyret en reduksjon i drift på 5,2 mill.kroner. Det gir en helårseffekt på 9,2 mill.kroner fra opprinnelig budsjett 2018 til budsjett 2019.

Vedtaket i kommunestyret i sak 009/18:

Tiltak	Innarbeidet i budsjett 2018	Innarbeidet i budsjettforslag 2019
Generelt kutt Sør-Varanger Menighet	250 000	250 000
Kutt 50 % stilling servicekontor	66 000	265 000
Motorvarmer kommunale bygg	720 000	792 000
Gjennomgang it-lisenser	201 000	201 000
Kjøreavtaler	200 000	200 000
Reduserte reise- og møtekostnader	500 000	500 000
Sum Administrasjon	1 937 000	2 208 000
Kutt sekretærstilling Sør-Varanger bibliotek	400 000	550 000
Redusert ressurstildeling pga synkende elevtall	452 000	452 000
Reduksjon årsverk i skolen	1 350 000	2 748 000
Sum Oppvekst	2 202 000	3 750 000
Reduksjon i kjøp av private tjenester	360 000	2 000 000
Nedbemanne 3 årsverk i hjemmebasert omsorg	750 000	1 250 000
Sum helse, omsorg og velferd	1 110 000	3 250 000
Sum omstillingsfase 1	5 249 000	9 208 000

I budsjett 2019 er det i henhold til vedtatt omstillingsprosjekt foreslått tiltak i kultur- og oppvekstsektoren for 11,5 mill.kroner.

Helse, omsorg og velferdssektoren har igangsatt arbeidet med å nå målet for reduksjon i omstillingsprosjektet. Tjenestene er delt inn i fem enheter som i ulik grad påvirkes av hverandres drift. Forvaltningen av tjenestetildeling er i løpet av 2017 sentralisert i henhold til anbefalinger fra tidligere kartlegging av helse- og omsorgstjenestene (Lederskap AS, 2013). Vedtaksmyndighet ble lagt til kommunalsjef fra 1.9.18. Saksbehandlere, koordinerende enhet, merkantil og profil ansvarlige ligger i stab under kommunalsjef for helse, omsorg og velferd. Det legges opp til tett oppfølging mellom enhetene og saksbehandlingstjenesten for å sikre samordning og tildeling av tjenester innenfor faglige og økonomiske rammer. Enhetene er i gang med å se på struktur, både med hensyn på hvor man skal kunne motta helse og omsorgstjenester og hvilke tjenester som skal tilbys. Tiltak innenfor denne sektoren er igangsatt, men det vil ta tid før økonomisk gevinst kan realiseres. Rådmann har av den grunn prioritert arbeidsro rundt pågående prosesser for å kunne oppnå en best mulig effekt av tiltak som iverksettes. Effekten er ventet i budsjett for 2020.

3.3 Satsningsområder - planer og analyser

3.3.1 Strategisk plan oppvekst

Sør-Varanger kommune er i gang med strategisk plan for oppvekst. Som en del av oppvekstplanen er det utarbeidet en rapport kalt «Skolefaglig, økonomisk og strukturell analyse av grunnskolen i Sør-Varanger» som peker på utfordringsbilder både i forhold til faglig og økonomisk forbedringspotensial. På bakgrunn av forskning, tallmateriale og statistikk fra både nasjonalt og lokalt nivå vises potensialet for skolekvalitet i kommunen. I det videre arbeidet med planen vil også både barnehage, kultur og barnevern inngå.

Planen vil fremover danne grunnlag for faglige, økonomiske og strukturelle endringer for oppvekstområdet.

3.3.2 Strategisk plan helse, omsorg og velferd

Strategisk plan for helse, omsorg og velferd er under utarbeidelse. Dersom kommunen skal nå nasjonale mål for helse og omsorgstjenestene, må kommunen ta noen veivalg i forhold til sentralisering av enkelte tilbud og avvikling av tjenester som ikke er lovpålagt. I henhold til den demografiske utviklingen vil kommunen være i behov av å øke antall ansatte i helse, omsorg og velferd. Sør-Varanger kommune får flere eldre fremover, og har allerede en økning i antall personer med demens. Mange av de eldre i kommunen har ikke pårørende boende i Sør-Varanger kommune. Det er få mennesker i kommunen som deltar i organisert frivilligarbeid rettet mot eldre. Dette medfører et økt press på de kommunale helse og omsorgstjenestene.

Nytt sykehus med færre sengeplasser medfører et større trykk på kommunale korttidsplasser.

Kommunen har et stort antall uføre sett i sammenheng med resten av befolkningen. Deler av dette kan gjenspeiles i stort behov for tjenester.

Helse og omsorgstjenestene har satt i verk tiltak for å redusere behovet for kommunale tjenester. Kartlegging av behov gjøres ut fra en tanke om å aktivisere brukerne mest mulig selv. «Hva er viktig for deg» er et begrep som tar utgangspunkt i å hjelpe brukeren til å definere egne behov, i stedet for at hjelpeapparatet skal si hva de vil gjøre for brukeren. Dette arbeidet gir resultater på sikt. Innsatsteam jobber med pasienter som er ferdigbehandlet på sykehus, men trenger tett oppfølging og trening en periode for å klare seg selv uten hjemmebaserte tjenester. Innføring av velferdsteknologi vil kunne bidra til at flere eldre kan være selvstendig lengre. Kommunen ansetter ny prosjektleder for velferdsteknologi i 2018, og i løpet av 2019 forventes det at kommunen vil ha på plass noen velferdsteknologiske løsninger. Prosjektet finansieres via investeringsbudsjettet.

3.3.3 Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2018-2028

Kommunestyret vedtok 31.10.2018 kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for 2018-2028. Av planens kapittel 2.2 fremgår det at planen:

...skal gi en oversikt over hvilke ressurser og muligheter som finnes i Sør-Varanger, og hvilke utfordringer kommunen har innenfor fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Planen skal slik gi et grunnlag for helhetlig politikk, der tiltak og investeringer gir en planmessig utvikling og ringvirkninger av tiltak og investeringer. Kommunes idrettsanlegg, løyper, nærmiljøanlegg og friluftsområder og utviklingen av disse står sentralt her.

Økonomiske konsekvenser av planen fremgår av kapittel 7.1 – «Fysak-pott».

0,1 % av kommunens budsjett brukes til realisering av Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.

Vedtaket medfører en omfordeling av dagens midler til kultur og idrett, og vil også være en del-finansiering av fremtidige prosjekter knytte til fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Beløpet i budsjett 2019 utgjør kr 930.000.

3.3.4 Næringsplan

Sør-Varanger kommune har igangsatt arbeidet med ny strategisk næringsplan. Arbeidet ble utsatt i 2018 som følge av bemanningsutfordringer, men ansettelse av nærings sjef bidrar til at arbeidet er igangsatt på nytt.

3.3.5 Befolkningsutvikling

SSB la i slutten av juni ut ny befolkningsframskriving, og den nye beregningen er nedslående for Sør-Varanger kommune i forhold til framskrivningen som ble gjort i 2016. Prognosen for 2016 viste at det totale innbyggertallet var framskrevet til 11.171 i 2040, mens den nye prognosen fra 2018 tilsier kun 10.326 innbyggere i 2040. Dette er kun 155 personer mer enn i 2018.

Framskrivningen nedenfor er basert på middels fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting og innvandring. Aldersgruppen fra 67 år og oppover vil bidra med den største økningen fra 2018 til 2040, mens aldersgruppene under 67 år reduseres kraftig. Økningen av antall eldre over 67 år vil i framtiden kreve mer ressurser innenfor eldreomsorg, noe som krever at en allerede i dag begynner å kartlegge, planlegge og investere for framtiden. Med disse befolkningsprognosene vil det være nødvendig å prioritere ressursbruken mellom den eldre og yngre befolkning annerledes enn i dag, samt geografisk fordeling av tjenestetilbudet i kommunen.

	2018*	2020	2025	2030	2035	2040	Endring 2018-2040
0-5 år (barnehage)	580	585	627	650	652	645	65
6-15 år (grunnskole)	1 139	1 115	1 017	1 009	1 056	1 083	-56
16-19 år (vg. skole)	557	514	500	445	421	444	-113
20-66 år (voksne)	6 367	6 304	6 166	6 074	5 923	5 774	-593
67+ (eldre)	1 528	1 588	1 784	1 976	2 195	2 380	852
Totalt	10 171	10 106	10 094	10 154	10 247	10 326	155

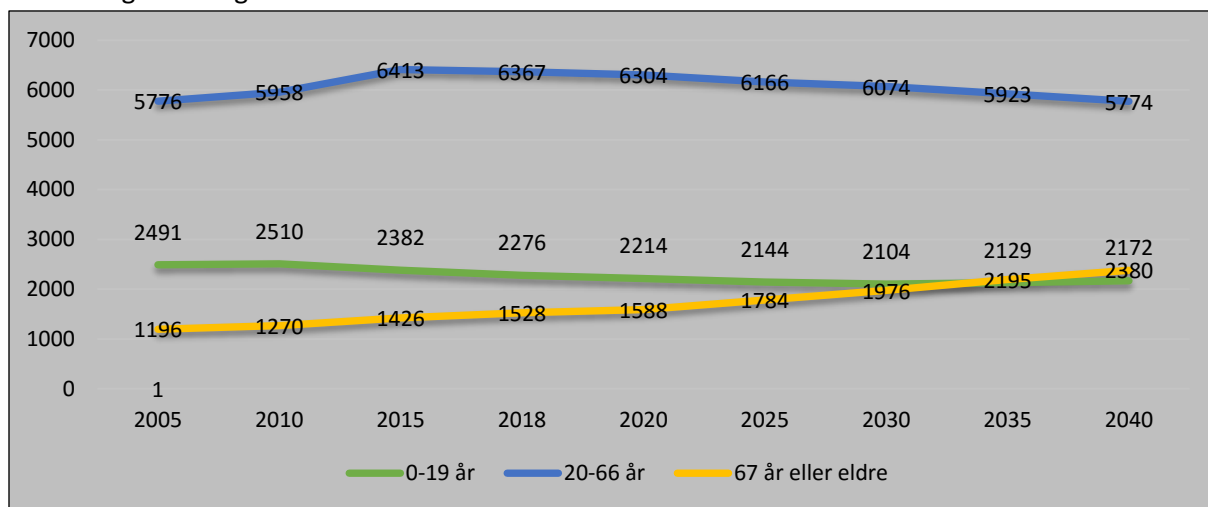
Tallmateriale fra SSB (25.6.18), *faktiske befolkningstall for 2018

Tabellen over viser en prognostisert nedgang i innbyggere i yrkesaktiv alder frem mot 2040, mens det for aldersgruppen over 67 år forventes en markant økning. Dette gir Sør-Varanger samfunnet store utfordringer de neste 20 årene der færre hender skal pleie flere eldre. Tabellen viser at befolkningsframskrivningen fra 2018 til 2040 viser at aldersgruppen 67 og eldre vil øke med 852 personer, mens aldersgruppen 0-15 år kun øker med 9 barn. Innen 2025 vil kommunen ha flere eldre enn barn som har behov for tjenester. Dette er 5 år tidligere enn prognosene i årsrapporten for 2017 viste.

Befolkningsutvikling fra 2005-2040:

Kilde: SSB

Ovenfor viser utviklingen fra 2005 frem til i dag, og en videre framskriving til 2040. Gruppen under 19 år og over 67 år møtes og krysser i 2035. Barn og unge holder seg konstant, men det blir langt flere eldre.

3.3.6 Et Sør-Varanger for fremtiden – investeringer og konsekvens

I henhold til Kommunal Rapport sine analysetall i Kommunebarometeret (jfr. nøkkeltallanalysen kapittel 2.2) var det kun 60 kommuner i landet som hadde et høyere inntektsnivå enn Sør-Varanger i 2017. Mange år med høye inntekter har gitt kommunen et grunnlag for å kunne investere i nødvendige prosjekter. Sør-Varanger kommune har de siste 10 årene gjennomført investeringer for over 1 milliard kroner. Det er investert bredt, og til nytte for et stort antall innbyggere i kommunen. Sør-Varanger er rustet for fremtiden, både med hensyn til infrastruktur, barnehage, idrett, kultur, eldreomsorg og skoler, noe som gir bolyst på mange områder. Kommunens prioriteringer medfører at deler av inntektene går til dekning av renter og avdrag istedenfor lønn.

Sør-Varanger kommune brukte 62 % av budsjettet til lønn i 2017. Ved renteøkning og ytterligere investeringer vil en stadig større andel av de ordinære inntektene gå til renter og avdrag istedenfor lønn. Både i budsjett 2019 og videre i økonomiplanperioden er det lagt til grunn en renteøkning i henhold til Kommunalbankens renteprognose. Rentenivået har vært historisk lavt og er nå på vei oppover. Varslet renteøkning i omstillingsprosjektet får altså konsekvens allerede i 2019.

3.4 Statlige føringer

Regjeringen la 8. oktober frem forslag til statsbudsjett for 2019. Samlet får kommunene en realvekst i frie inntekter på 2,6 mrd.kroner sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett for 2018. Imidlertid forventes det også høyere skatteinntekter for 2018 som følge av utbyttebeskatning, og reell vekst dersom man sammenligner med regnskap 2018 er derfor vesentlig lavere. Av de 2,6 mrd.kronene er 1 mrd. kroner knyttet til demografi og 0,65 mrd.kroner til pensjon. Handlingsrom for særskilte satsinger er dermed 0,95 mrd.kroner. Satsinger som særskilt omtales i statsbudsjettet er opptrappingsplan rus, tidlig innsats skole og opptrappingsplan habilitering/rehabilitering.

Veksten i de frie inntektene ligger nederst i intervallet som ble oppgitt i kommuneøkonomiproposisjonen i mai 2018. Det betyr lavere overføringer til kommunene. Kostnadsvekst, særlig knyttet til økte elektrisitetspriser trekker i motsatt retning. Videre er innslagspunktet for toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester økt uten at det er kompensert, og økte renter vil også føre til at handlingsrommet svekkes. Økt foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagene skal også dekkes av de frie inntektene.

3.4.1 Bemanningsnorm i barnehage

Høsten 2018 ble pedagognorm i barnehagene innskjerpet, samtidig som det ble innført en generell bemanningsnorm. Pedagognormen stiller krav til økt antall pedagogisk personell i forhold til antall barn. Bemanningsnormen innføres med maksimalt 6 barn per ansatt. Normen kan oppfylles prosentvis. KS har gjort en beregning av at normen vil koste over 400 mill.kroner mer enn det som er bevilget i statsbudsjettet.

3.4.2 Statlig satsing på grunnskole

Stortinget vedtok i 2018 en innføring av norm for lærertetthet. I statsbudsjettet er det et felles øremerket tilskudd til lærertetthet og finansiering av lærernorm. Også de regionale ordningene for kompetanseutvikling som er innført både for barnehage og grunnskole videreføres.

3.4.3 Nytt kutt i toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjeneste

Toppfinansieringsordningen fra staten til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester svekkes nok en gang med at innslagspunktet heves med kr 50.000 utover lønnsvekst.

Med virkning fra regnskapsåret 2018 foreslår regjeringen at kommunene får kompensert 80 % av direkte lønnsutgifter til helse- og omsorgstjenester til enkeltbrukere, utover et innslagspunkt på kr 1,3 mill. kroner. Regjeringen øker med det innslagspunktet med kr 50.000 utover lønnsvekst. For Sør-Varanger kommune, som i budsjett 2019 har lagt til grunn at 17 brukere faller inn under refusjonsordningen, utgjør innstramming i ordningen reduserte refusjoner med kr 850.000.

Refusjonsordningen gjelder fortsatt kun for tjenestemottakere til og med det året de fyller 67 år. Sør-Varanger kommune har flere brukere som faller utenfor refusjonsordningen på grunn av alder.

Rådmann har i sitt forslag til budsjett 2019 tatt hensyn til regjeringens innstramming i refusjonsordningen knyttet til særlig ressurskrevende tjenester.

3.4.4 Innføring av betalingsplikt for rus og psykisk helse

Det legges opp til å innføre kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og rusbehandling fra 1.1.2019. Ordningen skal tilsvare den som er innført for somatikken, med døgnpris og betaling fra første dag. Kommunene vil få en kompensasjon når ordningen innføres. Det er mye usikkerhet knyttet til innføring av betalingsplikt. Kommunene har ikke tilgang på data om hvem de utskrivningsklare pasientene er, og vet heller ikke hvor mange pasienter det er snakk om.

3.4.5 Innovasjon og digitalisering

Perspektivmeldingen og Kommuneproposisjonen 2019 satte behovet for omstilling og innovasjon i offentlig sektor tydelig på agendaen. Etter KS sin vurdering er regjeringens uttalte ambisjon ikke

tilstrekkelig hensyntatt i statsbudsjettet i en tid der lokale myndigheter trenger tillitt og handlingsrom for å utvikle bærekraftige lokalsamfunn.

4 Økonomiske oversikter

4.1 Hovedoversikt driftsbudsjett 2019-2022

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	37 054	37 254	38 133	37 150	37 150	37 150
Andre salgs- og leieinntekter	82 337	90 866	87 714	87 714	87 714	87 714
Overføringer med krav til motytelse	135 653	94 542	89 106	86 919	86 919	86 919
Rammetilskudd	343 176	344 788	352 927	352 927	352 927	352 927
Andre statlige overføringer	49 819	38 579	30 210	26 250	20 450	19 400
Andre overføringer	2 231	0	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	260 082	264 235	270 308	270 308	270 308	270 308
Eiendomsskatt	51 588	60 729	61 466	57 822	56 004	54 186
Andre direkte og indirekte skatter	1 802	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
Sum driftsinntekter	963 743	932 792	931 663	920 890	913 272	910 404
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	542 914	531 659	535 577	524 499	524 499	525 019
Sosiale utgifter	65 414	65 081	64 790	65 106	65 106	65 186
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	159 460	123 891	114 666	112 081	112 551	112 081
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	95 905	93 789	97 853	96 816	96 816	96 816
Overføringer	78 038	70 028	66 155	65 278	65 278	65 278
Avskrivninger	47 162	49 151	43 897	43 897	43 897	43 897
Fordeelte utgifter	-5 557	-3 985	-10 899	-12 138	-12 138	-12 138
Sum driftsutgifter	983 336	929 614	912 039	895 540	896 010	896 140
Brutto driftsresultat	-19 594	3 178	19 624	25 350	17 262	14 264
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	13 346	13 049	13 137	13 137	13 137	13 137
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1 514	1 538	1 630	1 630	1 630	1 630
Sum eksterne finansinntekter	14 860	14 587	14 767	14 767	14 767	14 767
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	19 247	20 590	27 801	36 495	42 627	39 516
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	38 024	38 841	44 568	47 311	48 720	49 577
Utlån	748	500	700	700	700	700
Sum eksterne finansutgifter	58 019	59 931	73 069	84 506	92 047	89 793
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-43 159	-45 344	-58 302	-69 739	-77 280	-75 026
Motpost avskrivninger	47 162	49 142	46 532	46 532	46 532	46 532

Netto driftsresultat	-15 590	6 976	7 855	2 143	-13 486	-14 230
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	16 741	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	4 478	1 154	552	552	552	552
Bruk av bundne fond	33 434	18 126	14 688	14 688	14 688	14 688
Sum bruk av avsetninger	54 653	19 280	15 240	15 240	15 240	15 240
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	9 360	11 276	7 700	15 000	15 000	15 000
Avsatt til bundne fond	29 702	14 980	15 395	15 395	15 395	15 395
Sum avsetninger	39 063	26 256	23 095	30 395	30 395	30 395
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	-13 011	-28 640	-29 384

4.1.1 Økonomiske nøkkeltall

Bruttodriftsresultat er positivt med 19,6 mill.kroner og netto driftsresultat utgjør 2,1 % av brutto driftsinntekter. Dette indikerer at man er i gang med å skaffe en mer robust økonomi i Sør-Varanger kommune.

Netto driftsresultat utgjør 7,85 mill.kr, dvs 0,84 % av brutto driftsinntekter.

Det er budsjettert med en avsetning til disposisjonsfond på 7,7 mill.kroner, noe som utgjør 0,84 % av brutto driftsinntekter.

Disposisjonsfondet har per november 2018 en saldo på 24,5 mill.kroner, det utgjør 2,63 % av brutto driftsinntekter.

Sør-Varanger Havnevesen inngår ikke tallene fra 1.1.2019 som følge av vedtak om omdannelse til kommunalt foretak, og er årsak til nedgang i noen av tallene i tabellene.

4.2 Budsjettskjema 1 A – drift

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Skatt på inntekt og formue	260 082	264 235	270 308	270 308	270 308	270 308
Ordinært rammetilskudd	343 176	344 788	352 927	352 927	352 927	352 927
Skatt på eiendom	51 588	60 729	61 466	57 822	56 004	54 186
Andre direkte eller indirekte skatter	1 802	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
Andre generelle statstilskudd	49 819	38 579	30 210	26 250	20 450	19 400
Sum frie disponible inntekter	706 468	710 131	716 711	709 107	701 489	698 621
Renteinntekter og utbytte	13 346	13 049	13 137	13 137	13 137	13 137
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	19 247	20 590	27 801	36 495	42 627	39 516
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0

Avdrag på lån	38 024	38 841	44 568	47 311	48 720	49 577
Netto finansinnt./utg.	-43 925	-46 382	-59 232	-70 669	-78 210	-75 956
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	9 360	11 276	7 700	15 000	15 000	15 000
Til bundne avsetninger	29 702	14 980	15 395	15 395	15 395	15 395
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	16 741	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	4 478	1 154	552	552	552	552
Bruk av bundne avsetninger	33 434	18 126	14 688	14 688	14 688	14 688
Netto avsetninger	15 590	-6 976	-7 855	-15 155	-15 155	-15 155
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	678 133	656 773	649 625	623 284	608 125	607 511
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	678 133	656 773	649 625	636 295	636 765	636 895
Mer/mindreforbruk	0	0	0	-13 011	-28 640	-29 384

4.3 Budsjettskjema 1 B – drift

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
ADMINISTRASJON	17 198	16 757	13 886	14 135	14 605	14 135
SERVICEKONTORET	6 083	5 920	5 721	5 721	5 721	5 721
ØKONOMIAVDELINGA	9 791	10 134	10 134	10 134	10 134	10 134
PERSONALAVDELINGA	12 188	11 361	12 426	12 426	12 426	12 426
PLAN OG UTVIKLING	9 359	7 829	6 482	6 483	6 483	6 483
IT-AVDELING	12 721	12 550	12 200	12 200	12 200	12 800
ADMINISTRASJON BARNEHAGER	9 130	11 684	14 111	14 041	14 041	14 041
KIRKENES BARNEHAGE	5 749	5 295	5 314	5 314	5 314	5 314
EINERVEIEN BARNEHAGE	1 383	0	0	0	0	0
HESSING BARNEHAGE	5 420	5 299	5 335	5 335	5 335	5 335
SANDNES BARNEHAGE	5 058	4 816	4 048	4 048	4 048	4 048
PRESTØYA BARNEHAGE	5 933	5 512	5 205	5 205	5 205	5 205
RALLAREN BARNEHAGE	6 040	5 850	5 449	5 449	5 449	5 449
PASVIK BARNEHAGE	3 597	2 995	2 642	2 642	2 642	2 642
KNAUSEN BARNEHAGE	5 193	4 773	4 484	4 484	4 484	4 484
SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE	7 365	7 426	7 071	7 071	7 071	7 071
KIRKENES BARNESKOLE	26 915	28 692	27 522	24 917	24 917	24 917
BJØRNEVATN SKOLE	26 654	24 434	12 717	0	0	0
SANDNES SKOLE	13 710	13 591	6 739	0	0	0
SKOLE 9910	0	0	12 472	29 253	29 253	29 253
PASVIK SKOLE	8 288	7 838	5 656	3 573	3 573	3 573
HESSING FLERBRUKSSENTER	16 650	16 398	14 493	12 582	12 582	12 582
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	4 498	3 970	3 273	2 530	2 530	2 530
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	1 613	0	0	0	0	0
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	4 816	5 695	6 227	6 228	6 228	6 228
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	3 321	1 968	1 594	1 611	1 611	1 611
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	3 446	3 313	3 065	2 812	2 812	2 812
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	28 080	27 952	26 731	25 163	25 163	25 163
PP-TJENESTEN	5 265	5 233	5 393	5 393	5 393	5 393

BARNEVERNET	24 262	20 709	21 868	21 868	21 868	21 868
KIRKENES KOMPETANSESENTER	8 133	6 503	20 058	19 906	19 906	19 906
ALLMENN KULTUR	6 173	6 534	7 102	6 432	6 432	6 432
KULTURSKOLEN	5 018	4 611	4 111	4 111	4 111	4 111
SØR-VARANGER MUSEUM	3 043	2 882	3 127	3 127	3 127	3 127
SØR-VARANGER BIBLIOTEK	5 232	4 970	4 820	4 820	4 820	4 820
KOORDINERING, FAG OG FORVALTNINGSENHETEN	34 284	31 404	25 434	24 494	24 494	24 494
FRIVILLIG SENTRALEN	878	697	697	697	697	697
UTVIKLINGSENTER FOR SYKEHJEM OG HJEMMETJENESTER (USHT)	-125	417	417	417	417	417
BEMANNINGSTEAM	0	0	644	644	644	644
FLYKTNING TJENESTEN	22 106	13 637	0	0	0	0
FJELLHALLEN TRANSITTMOTTAK	174	0	0	0	0	0
VESTLEIREN TRANSITTMOTTAK	17	0	0	0	0	0
HELSETJENESTEN	321	133	3 283	3 283	3 283	3 283
HELSESTASJON	5 059	5 587	5 526	5 526	5 526	5 526
FYSIOTERAPI	4 712	5 698	5 757	5 757	5 757	5 757
ERGOTERAPI	1 388	2 089	2 133	2 133	2 133	2 133
PSYKISK HELSETJENESTE	8 735	9 490	12 107	12 107	12 107	12 107
DIAGNOSE, BEHANDLING OG LEGEVAKT	16 376	18 202	18 991	18 991	18 991	18 991
RUSTJENESTEN	3 571	2 252	0	0	0	0
NAV - ØKONOMISK SOSIALHJELP	10 685	12 698	12 698	12 698	12 698	12 698
PRESTØYHJEMMET	32 851	32 450	32 750	32 750	32 750	32 750
HJEMMEBASERT OMSORG	62 378	60 319	80 678	80 678	80 678	80 678
BUGØYNES OMSORGSENTER	7 863	7 537	7 158	7 158	7 158	7 158
TJENESTEN FOR FUNKSJONSHEMMEDE	42 973	45 060	35 703	35 703	35 703	35 703
WESSELBORGEN SYKEHJEM	33 032	32 051	29 501	29 501	29 501	29 501
KJØKKEN- PLEIE OG OMSORGSTJENESTENE	7 690	9 800	10 300	10 300	10 300	10 300
DAGSENTER FOR DEMENTE	2 120	2 116	2 146	2 146	2 146	2 146
TEKNISK ADMINISTRASJON	1 566	1 189	1 676	1 676	1 676	1 676
VANN AVLØP OG RENOVASJON	-4 028	-6 881	-10 620	-10 620	-10 620	-10 620
VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG	9 980	11 245	11 245	11 245	11 245	11 245
FELLES MASKINPARK	38	-3	0	0	0	0
VERKSTED OG LAGERDRIFT	-6	-20	0	0	0	0
FDV - KOMMUNALE BYGNINGER	22 187	20 675	22 186	22 186	22 186	22 186
RENHOLDERE	18 198	18 449	18 449	18 449	18 449	18 449
BRANN OG FEIERVESEN	11 064	11 518	11 352	11 352	11 352	11 352
FEIING - SELVKOST	-258	-252	-265	-265	-265	-265
SØR-VARANGER HAVNEVESEN	11 636	-2 748	0	0	0	0
FINANS	-6 658	8 473	8 205	8 277	8 277	8 277
FINNMARK FRILUFTSRÅD	0	0	0	0	0	0
Øst-Finnmark Regionråd	0	0	0	0	0	0
Utgifter	989 641	934 099	923 637	908 377	908 847	908 977
Inntekter	-311 508	-277 326	-274 013	-272 082	-272 082	-272 082
Totalt	678 133	656 773	649 625	636 295	636 765	636 895

5 Rammebetingelser

I dette kapittelet presenteres overordnede føringer for budsjettert inntekt og total ramme til fordeling i budsjett 2019.

I nøkkeltallsanalysen kapittel 2.3.3 er det lagt frem en oversikt som viser at Sør-Varanger kommune ligger høyest, og godt over landsgjennomsnittet, i forhold til kommunene i utvalget i brutto driftsinntekter. Kommunen har også høyere brutto driftsutgifter enn sammenligningskommunene. I 2017 hadde Sør-Varanger kommune et negativt brutto driftsresultat. Det vil si at Sør-Varanger både hadde mye penger til rådighet, men brukte samtidig mer til drift enn det kommunen hadde til rådighet. Det vil være nødvendig å gjøre justeringer slik at utgiftene fremover ikke er høyere enn inntektene på bruttonivå.

Sør-Varanger kommune har over flere år hatt et høyt inntektsnivå, og har derfor kunnet prioritere mange tjenestoområder i årene som har gått. En ser nå at kostnadene innhenter inntektene, samtidig som statlige føringer påvirker inntektsgrunnlaget og kostnadsbildet i årene fremover. Kommunen er derfor avhengig av å prioritere annerledes enn tidligere. Gjeldsgraden og gjennomførte investeringer bidrar til at drifts- og tjenestenivået i enhetene må tas ned som en direkte konsekvens av at renter og avdrag må dekkes av ordinær drift. Dersom Sør-Varanger kommune skal kunne møte fremtidens utfordringer og samtidig ha en bærekraftig økonomi, er det i fremtidige budsjetter viktig at en tar hensyn til stadig nye statlige føringer og belastningen dagens og fremtidige investeringer har for driften.

5.1 Skatt- og rammeoverføring

Bildet nedenfor illustrerer hvordan kommunene får tildelt inntektene sine. Prosentandelene er basert på landsgjennomsnittet. Formålet med inntektssystemet er å bidra til at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, og systemet kompenserer derfor for ulike kostnadsforskjeller mellom kommunene i Norge.

Sør-Varanger kommune har budsjettert med 931,6 mill. kroner i samlede inntekter for 2019, av dette utgjør 623,2 mill. kroner frie inntekter som skatt- og rammetilskudd fra staten.

De frie inntektene fra staten beregnes ut ifra alderssammensetning, reiseavstander, bosettingsmønster og ulike levekår som bunner ut i innbyggertilskuddet. Fordelingen av tildelte midler til kommunene er blant annet knyttet til antall innbyggere i ulike aldersgrupper. Staten omfordeler midler fra kommuner som er rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet, til kommuner med større utgiftsbehov. Dette gjøres via utgiftsutjevningen for å sikre at kommunene har tilnærmet like forutsetninger for å tilby tjenester. Aldersfordelingen mellom innbyggerne i kommunen har mye å si for utgiftsutjevningen. Vekst i antall innbyggere under 16 år gir vesentlig høyre inntekter enn vekst i aldersgruppen over 67 år.

Sør-Varanger kommune har budsjettert med 623,2 mill.kroner i frie inntekter i 2019. Det er en økning på 14,1 i forhold til 2018. Av dette utgjør rammetilskudd i underkant av 330 mill.kroner.

Totalt rammetilskudd	329 992 000 kr	
Slik beregnes det samlede rammetilskuddet:		
Innbyggertilskudd før omfordeling	249 370 000 kr	▼
Omfordeling:		
Utgiftsutjevning *	-9 031 000 kr	▼
Korreksjon for elever i statlige og private skoler	3 833 000 kr	▼
Tilskudd med særskilt fordeling	1 959 000 kr	▼
Inntektsgarantiordningen	-537 000 kr	▼
Regionalpolitiske tilskudd:		
Distriktstilskudd Nord-Norge	83 728 000 kr	▼
Skjønnstilskudd	670 000 kr	▼

Kilde: Kommunedata.no

Som eneste kommune i Finnmark får Sør-Varanger et trekk i rammetilskuddet som følge av negativ utgiftsutjevning. Befolkningsutviklingen for barn under 15 år er negativ, mens befolkningen over 67 i all hovedsak øker. Dette medfører en reduksjon via utgiftsutjevning på 5,2 mill.kroner. Til sammenligning har Alta kommune en inntekt på 11 mill.kroner for tilsvarende forhold, altså hele 16 mill.kroner mer enn Sør-Varanger, og Hammerfest vil motta 5 mill.kroner i 2019.

Sør-Varanger kommune følger beregningene til Kommunenes Sentralforbund (KS) når det gjelder budsjettering av skatteinntekter og inntektsutjevning. Samlet utgjør dette 293,2 mill.kroner i 2019, noe som viser en skattevekst på 0,64 % fra 2018.

5.2 Eiendomsskatt

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Eiendomsskatt	51 588	60 729	61 466	57 822	56 004	54 186

Eiendomsskatteområdet er inne i en statlig nedtrappingsprosess. For andre år på rad er det i statsbudsjettet fremmet forslag som vil gi lavere inntekter for landets kommuner fremover. Eiendomsskatt er en kommunal fri inntekt som kan benyttes slik kommunen selv ønsker å prioritere ut fra lokale ønsker og behov.

I budsjett 2019 er det lagt til grunn eiendomsskatt for verk og bruk med 6 promille, og gradvis reduksjon i henhold til statlig vedtak. Endringene i eiendomsskatteloven som ble vedtatt i 2017 innebærer at produksjonsutstyr og installasjoner skal være fritatt for eiendomsskatt. Fritaket innføres gradvis med 1/7 reduksjon i eiendomsskatten årlig fra og med 2019 til det er fullt ut implementert i 2025. For Sør-Varanger er inntektsreduksjonen beregnet til om lag 1,8 mill. kroner for 2019. Det er lagt til grunn en kompensasjonsordning fra staten i overgangsfasen, men beløp vil ikke være avklart før sommeren 2019. Det er budsjettet med halv refusjon for Sør-Varanger i 2019.

I statsbudsjettet for 2019 er det foreslått at maksimal eiendomsskattesats for bolig- og fritidseiendommer skal reduseres fra syv til fem promille med virkning fra 2020. Sør-Varanger har i 2018 en sats på 4,9 promille, men foreslår å øke i budsjettet for 2019 til 5,25 promille for bolig- og fritidseiendommer. 1 promille utgjør om lag kr 730.000 kroner, og en bolig i sentrum på 90 m2 vil dermed få en økt kostnad i eiendomsskatt på kr 700 pr år.

5.3 Konesjonskraftsinntekter

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Netto salg konesjonskraft	-4 302	-4 408	-9 270	-9 270	-9 270	-9 270
Konesjonskraftavgift	-1 802	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800

Sør-Varanger kommune selger sin andel av konesjonskraft. Konesjonskraften er å anse som en del av kommunens frie inntekter og kan benyttes til kommunal tjenesteproduksjon. Kommunen selger konesjonskraft fra Varanger Kraft AS med 32,182 GWh og Tinfos AS med 1,9174 GWh, til sammen 34,09 GWh.

Konesjonskraft for 2019 ble solgt 27.8.18 til Fjordkraft AS etter en anbudsrunde. Salget ble gjennomført tidligere enn vanlig som følge av høye priser i markedet. Kraften ble solgt til en pris på 418,50 NOK/MWh, noe som på salgstidspunktet var høyeste pris de siste 7 år. Konesjonskraften ble til sammenligning solgt for 261,25 NOK/MWh for budsjettåret 2018.

Kommunen må betale for levering av denne kraften og dette gjøres etter en topris-modell. Sør-Varanger kommune betaler i 2019 et fast ledd til kr 114,2 NOK/MWh og et variabelt ledd hvor markedsprisen er veiledende. Kostnaden for levering av kraft er noe økt som følge av oppgangen i kraftprisen på det variable leddet.

Kommunen mottar også konsesjonskraftavgift. For 2019 og videre i planperioden er denne beregnet til 1,8 mill.kr. Pengene er øremerket til næringsutvikling i kommunen, og er i sin helhet budsjettet avsatt til næringsfond.

5.4 Utbytte

Det er budsjettet med 7,8 mill.kroner i utbytte fra Varanger Kraft AS.

5.5 Statstilskudd vedr. flyktninger

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Netto tilskudd vedr flyktninger	-45 747	-31 372	-25 660	-21 700	-15 900	-14 850

For 2019 er det budsjettet med 198 personer innenfor femårs-botid som vil utløse tilskudd fra IMDI. Det er lagt til grunn 20 bosettinger årlig fra og med 2019, dette er 10 flere enn hva som ble lagt til grunn i budsjett for 2018.

Integreringstilskuddet reduseres med 5,7 mill.kroner fra budsjett 2018. Hovedårsak til reduksjonen er nedtrapping i tilskuddet knyttet til bosettingen fra 2016, da kommunen bosatte 98 nye flyktninger. Tilskuddet forventes redusert ytterligere i planperioden.

5.6 Pensjon

De kollektive pensjonsordningene i KLP og SPK sikrer de ansatte i kommunen tariffestet tjenestepensjon. Ordningene dekker alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon samt AFP/tidligpensjon. Pensjonene fra pensjonsselskapene samordnes med utbetalingene fra folketrygden i de tilfeller regelverket krever det.

Pensjonskostnadene for 2019 er budsjettet med 64,8 mill.kroner for begge ordningene basert på tall fra begge pensjonsselskapene. De ansatte trekkes 2 % av sin lønn til pensjon.

Pensjonskostnaden baserer seg på to ulike regelverk, et som ivaretar selve innbetalingene, og et som ivaretar kostnadsnivået. Avviket mellom disse to ordningene er forskjeller mellom faktisk innbetalt premie som også inneholder forpliktelser for tidligere ansatte (reguleringspremien), og den reelle pensjonskostnaden. Avviket kalles premieavvik, og er en størrelse som kommunen har som en forpliktelse og ifølge regelverket skal kostnadsføres over flere år. Totalt utgjør det samlede premieavviket for Sør-Varanger kommune 40,9 mill.kroner pr 31.12.17.

Rådmann ønsker å endre regnskapsføringen av pensjon fra budsjett 2019. I dag deles hele pensjonskostnaden ut på alle enhetene. Det medfører at hver enhet bærer kostnaden for dagens ansatte, men også kostnaden for tidligere ansattes justeringer. Rådmann ønsker å skille mellom disse to gruppene slik at løpende utgifter knyttet til dagens ansatte føres på enhetene, og tidligere ansattes oppsatte rettigheter føres på finansområdet. Denne budsjettendringen vil bli utført i starten av 2019, og medfører omfordeling mellom enhetenes rammer. Enhetene vil da kunne rapportere for hele regnskapet inklusiv pensjon gjennom året, noe som vil medføre bedre oversikt og kontroll. Resterende pensjonskostnad vil bli rapportert under finansområdet.

Det er varslet endring i pensjonskostnad i årene fremover. Dagens ordning er lite fordelaktig for yngre årskull, og det er besluttet at det behov for en ny offentlig tjenstepensjon. Den nye modellen er uavhengig av folketrygden, og alle opptjeningsår vil nå telle. Videre vil det bli større mulighet til å kombinere jobb og pensjon. Overgangen vil kreve at man i mange år fremover vil ha flere regelverk og overgangsregler som må benyttes. Ny offentlig tjenstepensjon vil gi økte kostnader på vei fra gammelt system til nytt system, og man må forvente et høyere budsjettbehov i årene fremover.

5.7 Renter og avdrag

(Tall i 1000)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Renter og avdrag	57 271	59 431	72 369	83 806	91 347	89 093

Renter og avdrag i budsjett 2019 utgjør 72,4 mill.kroner, og er en økning på 12,9 mill.kroner fra budsjett 2018. Det er budsjettert etter reelle nedbetalingsplaner og renteøkning i henhold til Kommunalbankens framskrivning av rentenivå i årene fremover.

Nøkkeltallsanslysen kapittel 2.3.5 viser at netto lånegjeld i prosent av brutto driftsutgifter er hele 113,7 %. Netto lånegjeld per innbygger i Sør-Varanger var kr 110.502 i 2017, og ligger blant de høyeste i utvalget.

5.8 Ny kommunelov

Ny kommunelov vil medføre økte krav til å fastsette finansielle måltall når den trer i kraft fra 1. juli 2019. Det stilles da krav til netto driftsresultat, egenkapital i ny-investeringer og krav til fondsavsetning. Bakgrunnen for endringene i ny kommunelov er at kommunene har behov for å skape økonomisk handlekraft. Høy gjeldsbelastning og lite sparepenger i kommunene har gjort en svært sårbar for svingninger i de økonomiske forutsetningene fremover.

Det vil blant annet bli påført en plikt for kommunene til å benytte finansielle måltall som et verktøy for den langsiktige styringen av kommunens økonomi, med tilhørende krav til å redegjøre for kommunens økonomi i årsberetningen. Handlingsrommet skal skapes ved å fastsette måltall for netto driftsresultat, fondsbeholdning og egenkapital til investering. Dette er størrelser som kommunestyret selv vil bli gitt fullmakt til å fastsette.

Rådmann vil komme tilbake til disse bestemmelsene ved revidering av økonomireglementet i løpet av første halvår 2019.

Budsjettet for 2019 viser en bedring i brutto driftsresultat, med et resultat på 19,6 mill. kroner.

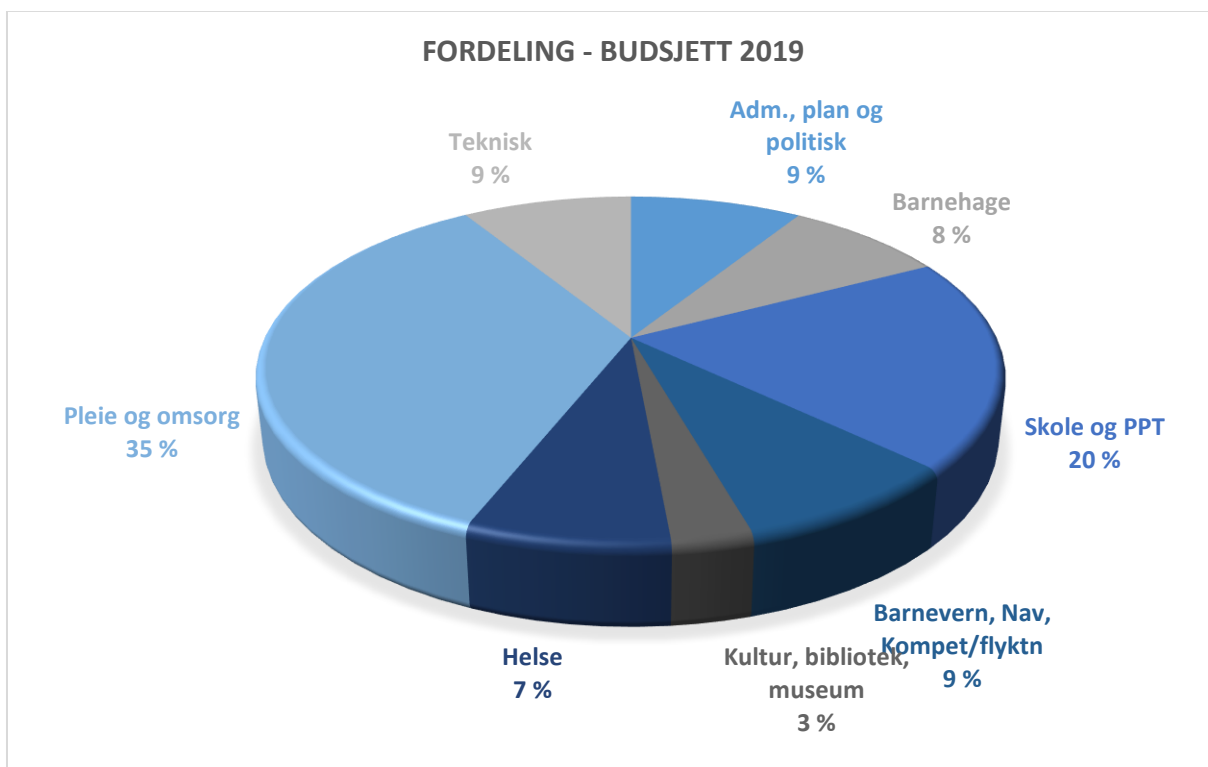
Budsjett 2019 viser også et positivt netto driftsresultat på 7,8 mill. kroner, noe som er en bedring i forhold til foregående års budsjettall. Det gir også en indikasjon på at en nå er i gang med å skape en mer bærekraftig økonomi i Sør-Varanger kommune.

I budsjett 2019 er det lagt til grunn en avsetning til disposisjonsfond på 7,7 mill. kroner, det vil si 0,83 % av brutto driftsinntekter. Dette er lavere enn anbefalt måltall fra Teknisk beregningsutvalg, men rådmann ser det som uheldig å avsette maksimalt beløp i disse årene hvor omstillingsprosjektet

pågår. Det er likevel en økning på budsjettert avsetning til disposisjonsfond på 1,7 mill. kroner fra opprinnelig budsjett 2018.

5.9 Oppsummert

Samlet driftsinntekt i 2019 er budsjettert til i overkant av 931 mill. kroner. Samlet nettoramme er fordelt som følger:

I budsjett 2019 er det lagt til grunn 35 % til pleie og omsorg og 28 % til skoler og barnehager. I budsjett 2018 er det fordelt 34 % til både pleie og omsorg og til skoler og barnehager. Dette viser en dreining mot ny ønsket fordeling i forhold til befolkningsutvikling.

6 Omstillings- og salderingstiltak

6.1 Innarbeidede omstillings- og salderingstiltak

Rådmann foreslår å innarbeide følgende tiltak for budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022:

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Omstilling oppvekst	-10 482	-25 157	-25 157	-25 157
Økt eiendomsskatt bolig og fritidseiendom	-2 550	-730	-730	-730
Avvikle gratis halleie og distriktpott idrett	-1 420	-1 420	-1 420	-1 420
Redusert tilskudd til frivillige lag og foreninger	-500	-500	-500	-500
Reduserte midler til samiske formål i kulturskolen	-500	-500	-500	-500
Redusert aktivitetstilbud sykehjemsenheten	-500	-500	-500	-500
Totalt	-15 952	-28 807	-28 807	-28 807

6.1.1 Omstilling oppvekst

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	-10 482	-25 157	-25 157	-25 157
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-10 482	-25 157	-25 157	-25 157

6.1.1.1 Reduksjon SFO

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Nettoreduksjon	-709	-709	-709	-709

SFO er foreslått redusert med kr 709.100 i 2019 som flyttes til budsjett for grunnskole (halvårsvirkning i 2019). Helårsvirkning i 2020 blir 1,7 mill.kroner. Dette kommer som resultat av endring i beregning av ledelsesressurser og økning i antall barn per voksen fra 12 til 16 barn jfr tiltak om reduksjon i grunnskolen.

6.1.1.2 Reduksjon i grunnskole

(Tall i 1000)						
	Lærer- Stillinger pr.idag	Stillinger til under- visning	Stillinger til ordinær under- visning	Reduksjon I budsjett 2019	Forslag til stillings- reduksjon effekt 5/12	Stillinger redusert januar 2019, 12/12
KIRKENES B	34,2	30,9	17,2	- 1 664	6,1	2,5
SKOLE 9910	48,5	43,5	33,4	- 3 643	13,3	5,6
PASVIK	7,4	6,1	6,1	- 1 309	4,8	2,0
HESENG	18,6	17,1	11,4	- 1 337	4,9	2,0
BUGØYNES	4,7	3,5	3,5	- 531	1,9	0,8
JAKOBSNES	4,5	3,6	3,6	0		
SKOGFOSS	2,1	1,8	1,8	12		
JARFJORD	4,5	4,2	4,2	- 181	0,7	0,3
KIRKENES U	30,3	26,8	17,7	- 1 120	4,1	1,7
Totalt	154,8	137,6	98,9	- 9 773	35,8	14,9

Det er innarbeidet tiltak for skolene i budsjett 2019 med en reduksjon på 10,48 mill.kroner med helårsvirkning for 2020 med kr. 25,2 mill.kr. En slik reduksjon medfører at det må reduseres med hele 35,8 lærerstillinger med full årsvirkning fra 2020. Dersom skolene kunne ha tatt dette kuttet umiddelbart fra 1. januar 2019, ville dette tilsvart 15 stillinger i 2019 og ytterligere 20 stillinger fra 2020. Siden det er vanskelig å redusere lønnskostnader og bemanning midt i et skoleår, er reduksjonen vil den beregnet reduksjon måtte tas fra 1.8.2019.

Rådmannen vurderer at de foreslåtte reduksjonene i budsjett kan bli svært utfordrende å gjennomføre. Dette blir spesielt utfordrende dersom skolene må avvente med reduksjonene til nytt skoleår starter per 1.8.2019, slik det vises i tabellen ovenfor. Dette er det mest realistiske for den enkelte skole da ansettelse for inneværende skoleår er gjort fram til 31.7.2019.

Noen av skolene påpeker at reduksjonen i budsjettet for noen trinn (1.-4-, 5.-7.- og 8.-10. trinn) vil kunne medføre at det vil bli utfordrende å oppfylle normen til lærertetthet på de ulike trinn sett under ett. I følge den nylig vedtatte bemanningsnormen skal gruppestørrelsen være 15 elever på 1.-4. trinn og 20 på 5.-7. trinn og 8.-10. trinn fra høsten 2019. De skolene, som etter reduksjon i bemanningen, ikke er innenfor normen for lærertetthet for skoleåret 2019/20, vil man måtte vurdere å tilføre ressurser før oppstart av nytt skoleår per 1.8.2019.

Tiltaket kan også løses ved å redusere antall klasser, eventuelt slå sammen til færre klasser på trinn eller sammenslå klasser over flere årstrinn på de minste skolene. Skolene vil uansett forsøke å opprettholde hovedinndelingen på små-, mellom- og ungdomstrinn.

Rådmann ser behov for å endre de lokale retningslinjene for bemanning i SFO. En omorganisering av ledelse i SFO der administrasjon legges til skoleledelsen og tid til pedagogisk ledelse legges til pedagogisk leder, vil frigjøre en stilling for de SFOer som har 100 % ressurs til ledelse. Videre vil

rådmann foreslå en endring i gruppestørrelse i SFO, i tråd med vedtatt gruppestørrelse for undervisning. Det betyr at man går fra 12 barn pr voksen til 16 barn per voksen fra 1.8.2019. Tiltaket medfører en reduksjon i lønnskostnader.

Kostnadsreduksjon i SFO bidrar til å løse utfordringene ved de skolene som får høyest reduksjon i omstillingstiltaket for skole.

6.1.2 Økt eiendomsskatt – bolig og fritidseiendom

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	0	0	0	0
Inntekter	-2 550	-730	-730	-730
Netto	-2 550	-730	-730	-730

I budsjett for 2019 er det lagt inn en økning i eiendomsskatt på 2,55 mill.kroner. Skattesatsen for bolig og fritidseiendommer øker fra 4,9 til 5,25 promille i budsjettet for 2019. Fra 2020 vil øvre tillatte sats ifølge nye føringer i statsbudsjettet for 2019 settes til 5 promille med virkning fra 1.1.2020.

Eiendomsskatt bidrar til økte frie inntekter i kommunen.

En bolig på Kirkeneshalvøya på for eksempel 90 m² vil få en økt eiendomsskatt på 700 kr per år.

6.1.3 Avvikle gratis halleie og distriktspott idrett

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	-1 420	-1 420	-1 420	-1 420
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-1 420	-1 420	-1 420	-1 420

Kommunestyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2018 å innføre gratis halleie Barentshallene fra august 2018 med en kostnad på kr 530.000 i 2018, deretter en årlig kostnad fra 2019 på kr 1.270.000. For 2018 har budsjettet beløp til gratis halleie blitt overført som et økt driftstilskudd til Barentshallene, for å kompensere inntektstapet for foretaket.

Kommunestyret vedtok samtidig å budsjettere med en årlig distriktspott idrett pålydende kr 150.000. I budsjett 2018 er disse midlene avsatt til levekårutvalgets disposisjon til fordeling.

Gratis halleie er ikke en lovpålagt oppgave, og med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon foreslår rådmann å ikke videreføre vedtakene om gratis halleie og distriktspott idrett i budsjett 2019.

Tiltaket er innarbeidet med en årlig besparelse på kr 1.420.000.

6.1.4 Redusert tilskudd til frivillige lag og foreninger

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	-500	-500	-500	-500
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-500	-500	-500	-500

I konsekvensjustert budsjett for 2019 og økonomiplan for 2019-2022 er det avsatt kr 500.000 til levekårutvalgets disposisjon til kulturmidler, til kulturorganisasjoner og levekårutvalgets disposisjon. I tillegg er det budsjettet med kr 470.000 i støtte til kulturarrangement i henhold til vedtak i kommunestyre sak 064/18, samt kr 100.000 til Pikene på Broen jfr. den nordnorske kulturavtalen.

Tilskudd til lag og foreninger er ikke en lovpålagt oppgave og kommunen mottar ikke midler fra staten til dekning av dette.

Rådmann forslår å ikke budsjettere med midler til levekårutvalgets disposisjon i 2019. Dette vil gi en årlig besparelse på kr 500.000.

Vedtatt toårig støtte til kulturarrangement og kommunens andel knyttet til den nordnorske kulturavtalen foreslås videreført i budsjett 2019.

Det er for 2019 ikke budsjettet med søkbare kulturmidler til lag og foreninger, noe som innebærer at frivillige lag og foreninger ikke får anledning til å søke om kulturmidler.

6.1.5 Kutte tilskudd til samiske formål - Kulturskolen

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	-500	-500	-500	-500
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-500	-500	-500	-500

Rådmann foreslår å ikke budsjettere med tilskudd til samiske formål i 2019. Dette vil gi en årlig besparelse på kr 500.000.

Kulturskolen har de seneste årene opparbeidet en stilling som skal ivareta dette behovet. Denne stillingen blir besatt i slutten av 2018, så behovet for midler til kjøp av tjenester til samiske formål blir redusert. Denne stillingen finansieres innenfor egen drift.

6.1.6 Redusert aktivitetstilbud i sykehjem

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Utgifter	-500	-500	-500	-500
Inntekter	0	0	0	0
Netto	-500	-500	-500	-500

Sykehjemstilbudet i kommunen består av 64 langtidsplasser og 16 korttid- og rehabiliteringsplasser.

I henhold til nasjonale føringer er det fokus på aktivitet til beboere, og i dag gis aktivitetstilbudet som en del av ordinært tjenestetilbud i sykehjem. I tillegg har Wesselborgen en aktivitørstilling som jobber på tvers i hele sykehjemsenheten, og har som oppgave å tilrettelegge og gjennomføre

aktiviteter som stimulerer til opprettholdelse/forbedring av beboernes fysiske, psykiske og sosiale funksjonsnivå.

Det er ikke lovpålagt å ha aktivitør tilknyttet sykehjem, men beboerne skal ha mulighet til en aktiv og meningsfull tilværelse i fellesskap med andre. Dette sikres gjennom det ordinære tjenestetilbudet.

Med bakgrunn i vurdering av tjenestetilbud i «må-bør-kan modellen» forslår rådmann å nedbemanne aktivitørstillingen. Det innebærer at beboerne mister ekstratilbudet om aktiviteter.

Pleiepersonalet sikrer ordinært aktivitetstilbud, men det vil kreve mer av personale og avdelingsledere i forhold til å planlegge, koordinere og gjennomføre felles arrangementer slik som ved feiring av samefolkets dag, solfest og lignende.

Nedbemanning av et årsverk er innarbeidet med en årlig besparelse på kr 500.000.

6.2 Omstillingstiltak sett i sammenheng med vedtatt omstillingsprosjekt

Ser man foreslåtte tiltak i kapittel 6.1 i sammenheng med allerede gjennomførte tiltak i 2018 og planlagte, men ikke innarbeidede tiltak innenfor helse, omsorg og velferd, gir det følgende oversikt for økonomiplanperioden:

(Tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Omstillingstiltak fase 1, jfr oversikt kap.3.2	-9 208	-9 208	-9 208	-9 208
Omstillingstiltak budsjettforslag 2019	-15 952	-28 807	-28 807	-28 807
Omstillingstiltak helse, omsorg og velferd		-16 000	-16 000	-16 000
Samlet omstillingskutt 2019-2022	-15 952	-54 015	-54 015	-54 015

Med de planlagte tiltakene vil man oppnå planlagt effekt av omstillingsprosjektet innen 1.1.2021.

7 Tjenesteområdene

7.1 Overføring til særbedrifter

7.1.1 Vest Finnmark kommunerevisjon IKS og Kontrollutvalgan IS

Det er budsjettetert med kr 1,31 mill.kroner til Vest Finnmark kommunerevisjon IKS og kr 176.000 til Kontrollutvalgan IS.

7.1.2 Varanger museum IKS og Tana og Varanger museumssiida

Tilskudd til Varanger museum IKS er hjemlet i selskapsavtalen av 2009. I selskapsavtalen er minimumsbeløpet satt til kr 1.300.000, samt at kommunen i tillegg skal yte tilskudd til renhold. Utover dette dekker kommunen noen av driftskostnadene knyttet til Grenselandsmuseet samt at kommunen betaler kr 465.000 i husleie for Grenselandsmuseet til Stiftelsen Grenselandssenteret.

Driftstilskudd til Varanger museum IKS er budsjettetert med kr 1.853.000 for 2019. Dette er en økning på kr 245.000 i forhold til budsjett 2018 som skyldes prisjustering av avtalen fra 2009.

Driftstilskudd til Stiftelsen Tana og Varanger museumssiida er budsjettert på samme nivå som for 2018, med kr 492.000 til Saviomuseet og kr 150.000 til Øst-samisk museum.

Samlet er det budsjettert med kostnader og tilskudd til museer for 3,1 mill. kroner.

7.1.3 Barentshallene Sør-Varanger KF

Kommunestyret vedtok i budsjettbehandlingen for 2018 gratis halleie Barentshallene fra august 2018, med en kostnad på kr 530.000 i 2018, deretter en årlig kostnad på kr 1.270.000 fra og med 2019. Gratis halleie er ikke lovpålagt, og med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon foreslår rådmann derfor å ikke videreføre tiltak om gratis halleie fra Barentshallene til budsjett 2019.

Rådmann har i sitt forslag til budsjett 2019 innarbeidet et driftstilskudd til Barentshallene Sør-Varanger KF på kr 8.000.000, inklusiv kr 300.000 til sommervikarer. Dette er kr 80.000 lavere enn samlet driftstilskudd for 2018. Rådmann foreslår å kompensere for bortfall av inntekter knyttet til merverdiavgift, samtidig som kommunestyrets vedtak om gratis trening til barn og unge ikke er videreført til 2019. Den foreslåtte overføringen er kr 650.000 lavere enn forslaget fra styret i Barentshallene Sør-Varanger KF.

Styret i Barentshallene Sør-Varanger KF har i sitt framlagte budsjett for 2019 og økonomiplan 2019-2022 lagt til grunn en overføring fra Sør-Varanger kommune på til sammen 8,65 mill.kroner. I Barentshallene Sør-Varanger KF sitt budsjett fremkommer overføringen fra Sør-Varanger kommune slik:

<i>Egne driftsinntekter</i>	<i>kr. 6.665.000</i>
<i>Leie kommunalt undervisningslokale</i>	<i>kr. 2.330.000</i>
<i>Tilskudd redusert hall-leie barn og unge</i>	<i>kr. 1.815.000</i>
<i>Tilskudd sommervikar (øremerket ungdom)</i>	<i>kr. 320.000</i>
<i><u>Ordinært kommunalt tilskudd</u></i>	<i><u>kr. 4.185.000</u></i>
<i>Totalt</i>	<i>kr. 8.650.000</i>

7.1.4 Norasenteret IKS –krise og incestsenter

Rådmannen har budsjettert med tilskudd på kr 2,12 mill.kroner for sin eierandel i Norasenteret. Det er kr 500.000 mindre enn i 2018.

7.1.5 Sør-Varanger menighet

Kommunestyret vedtok i februar 2018 å redusere menighetsrådet budsjetttramme med kr 250.000 slik at kommunens bevilgning for 2018 utgjorde kr 4,75 mill.kroner. Driftsbevilgningen til Sør-Varanger menighet videreføres med samme beløp til 2019.

Rådmann forslår videre at menighetsrådet innenfor denne bevilgning skal dekke utgifter til stell og gressklipping av kirkegårder, vintervedlikehold av kirkegårdene samt utgifter til strøm/lys på kirkegårdene. Dette utgjør om lag kr 200.000 i årlig utgift. I menighetsrådet budsjett for 2018 ble disse postene innarbeidet som innsparingstiltak, for å bringe budsjettet i balanse. Dette betyr at dersom rådmanns forslag blir vedtatt, må menighetsrådet gjennomføre innsparinger for ytterligere kr 200.000 utfra dagens drift.

Menighetsrådet vedtok neste års budsjett den 30.10.2018. Her forutsetter de et driftstilskudd fra Sør-Varanger kommune med kr 5,16 mill.kroner inklusiv stell og gressklipping av kirkegårder, vintervedlikehold av kirkegårdene samt utgifter til strøm/lys på kirkegårdene.

7.1.6 Interkommunalt Arkiv i Finnmark IKS

Interkommunalt Arkiv i Finnmark IKS (IKA Finnmark IKS) er et interkommunalt selskap som eies av alle kommunene i Finnmark og Finnmark Fylkeskommune.

Sør-Varanger kommunes medlemskontingent for 2019 er budsjettet med kr 756.000. Dette er en økning på kr 108.000 fra 2018.

Medlemskontingenten til IKA Finnmark IKS har økt med hele kr 369.000 de siste fem årene.

7.1.7 Aurora kino IKS

Aurora Kino IKS er et interkommunalt selskap som drifter kinoene i Tromsø, Alta, Narvik, Kirkenes og Vardø.

Selskapet er eid 8 % av Sør-Varanger kommune, 27,6 % av Alta kommune og 64,4 % av Tromsø kommune. Eierne hefter for selskapets forpliktelser pro rata i henhold til sin eierandel. Sør-Varanger kommunes tilskudd til selskapet utgjør årlig kr 675.000.

Sør-Varanger kommune leier kinolokalet av Coonor AS med en uoppsigelig husleiekontrakt tom 15.02.2021.

7.1.8 Øst-Finnmark Regionråd

Det er budsjettet med kr 65.000 i kommunes andel til Øst-Finnmark Regionråd.

7.1.9 Brenselsutsalget og Grenseprodukter

Tilskudd til Brenselsutsalget og Grenseprodukter er videreført på samme nivå som for 2018 med kr 1.656.000.

7.1.10 Kommunenes Sentralforbund

Sør-Varanger kommune er medlem av Kommunenes sentralforbund, KS. OU-kontingent er budsjettet med kr 750.000 inklusiv ansattes andel på omlag kr 300.000.

7.1.11 Tilskudd til private barnehager

Barnehageloven § 14 fastslår at kommunen skal yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente, ikke-kommunale barnehager i kommunen. I Sør-Varanger gjelder det dette Bjørnehiet familiebarnehage, Prestefjellet barnehage og Villaveien naturbarnehage. Endring i statlige krav øker tilskuddet for 2019.

Finansieringen av godkjente private barnehager kompenseres gjennom rammetilskuddet.

Det er budsjettet med 9,09 mill.kroner til formålet.

7.1.12 Bedriftshelsetjeneste

Sør-Varanger kommune har i 2018 inngått ny innkjøpsavtale med HEMIS AS om leveranse av bedriftshelsetjenester. Avtalen ivaretar lovpålagte forpliktelser i henhold til arbeidsmiljøloven med

tilhørende forskrifter. Den årlige medlemskontingenten er for denne avtalen kr 650.000 i henhold til kontrakt.

7.1.13 Finnutt innkjøpsring

Sør-Varanger kommune betaler for medlemskap i Finnutt Innkjøpsring. Årlig medlemskontingent utgjør kr 180.000 eks. mva.

7.1.14 Kirkenes Storkjøkken AS

Rådmannen har budsjettet med 12,0 mill.kroner til Kirkenes Storkjøkken AS i 2019. Det er en økning på kr 300.000 i forhold til det som ble lagt til grunn i budsjettet for 2018, for å kompensere for lønns- og prisvekst.

Kirkenes Storkjøkken AS skal behandle budsjett for 2019 i styremøte den 5. desember 2019. Storkjøkkenet har i sin budsjettberegning stipulert kommunens kostnader for 2019 til 13,2 mill.kroner.

7.1.15 Tilskudd til kulturarrangement

I henhold til kommunestyrets vedtak i sak 064/18 om toårig støtte til kulturarrangement er det budsjettet med kr 470.000 i tilskudd til følgende arrangement i 2019:

Pikene på Broen, festivalstøtte Barents Spektakel	kr 150.000
Pikene på Broen, støtte til programinnhold Terminal B	kr 100.000
Kirkenes dagene AS, støtte til Kirkenes dagene	kr 45.000
Kirkenes Event & Artist AS, støtte til Grenseløsfestivalen	kr 70.000
Bugøynesfestivalen	kr 30.000
Finnmarksløpet	kr 75.000

Sør-Varanger kommunes andel av driftsstøtte til Pikene på Broen, jfr. den nordnorske kulturavtalen 2018-2021, er i tillegg budsjettet med kr 100.000.

7.2 Administrative tjenester

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
ADMINISTRASJON	15 758	15 767	13 276	13 525	13 995	13 525
SERVICEKONTORET	5 715	5 920	5 721	5 721	5 721	5 721
ØKONOMIAVDELINGA	9 577	10 050	10 050	10 050	10 050	10 050
PERSONALAVDELINGA	12 084	11 361	12 426	12 426	12 426	12 426
IT-AVDELING	12 721	12 550	12 200	12 200	12 200	12 800
Totalt	55 856	55 648	53 673	53 922	54 392	54 522

I nøkkeltallsanalysen er det i kapittel 3 henvisning til en egen rapport som har kartlagt ressurser i administrasjon i forhold til andre kommuner. Rapporten viser at Sør-Varanger ikke utmerker seg i forhold til antall stillinger i administrasjon sett i forhold til samlet ressursbruk og totalt tjenestenivå. Særlig merkantile stillinger ute i enhetene er lavt sammenlignet med andre kommuner. Det medfører at arbeidsoppgaver flyttes fra enhetene til sentraladministrasjon. Skatteavdelingen og personalavdelingen viser flere ansatte enn de andre kommunene i utvalget. For skatt er det gjort undersøkelser som viser at de andre kommunene med unntak av Vestvågøy har etablert samarbeid

med andre kommuner for en eller flere av hovedoppgavene kontroll, innfordring og skatteregnskap. Dette bidrar til lavere antall ansatte i sammenligningen. Når det gjelder personalavdelingen skyldes avviket at det i Sør-Varanger er tatt hensyn til både personvernombud og HMS-konsulent i opptellingen av antall ansatte.

7.2.1 Administrasjonsavdelingen

Reduksjon som fremkommer i budsjetttrammen til administrasjonsavdelingen er i stor grad knyttet til flytting av budsjettposter mellom enheter. Refusjon fra staten knyttet til styrking 1-10.trinn og språkopplæring er overført til administrasjon fra skolene. Videre er budsjettmidler til etterutdanning- og rekrutteringstiltak innen helse- og omsorgstjenestene overført til Koordinering-, fag-, og forvaltningsenheten. Rådmann forslår å ikke budsjettere med kulturmidler til levekårutvalgets disposisjon i 2019, dette er omtalt i eget tiltak og under enheten Kultur og fritid.

Kontorsjefen er midlertidig ansatt som næringssjef, og lønnsmidler er flyttet til plan- og utviklingsavdelingen for 10 måneder i 2019. For å samle ressursene til politisk møtesekretariat er en halv stilling som møtesekretær flyttet fra plan- og utvikling til administrasjon, sekretariatet utgjør til sammen 1,5 årsverk.

Det er budsjettert med kr 470.000 til valg i 2019. I tillegg er det innarbeidet økte kostnader til opplæring og digitalisering av nytt kommunestyre. Godtgjøring til folkevalgte, tapt arbeidsfortjeneste og tjenestefrikjøp er oppjustert slik at det er realistisk budsjettert ut fra dagens drift.

Det er budsjettert med kr 176.000 til Kontrollutvalgan IS.

Kjøp av tjenester fra andre kommuner til undervisning av fosterhjemsplasserte barn er oppjustert fra 3,0 til 3,8 mill. kroner ut fra erfaringstall. Kommunens andel til RSK-øst er innarbeidet i budsjettet med kr 100.000.

7.2.2 Servicekontoret

Servicekontoret og arkivtjenesten er budsjettert videreført med samme tjenestenivå som i 2018. Reduksjon i budsjetttrammen er helårseffekt av omstillingstiltak vedtatt i fase 1, vedtatt i KST 09/18 om nedbemanning av 0,5 årsverk. Lønns- og prisvekst er finansiert innenfor eksisterende budsjetttramme, blant annet med reduserte driftskostnader og økte inntekter fra salgs- og skjenkebevillinger.

Eiertilskudd til Interkommunalt Arkiv i Finnmark IKS er budsjettert med kr 756.000 i 2019. Dette er en økning på kr 108.000 fra 2018.

Overføring til tro-samfunn er budsjettert med kr 420.000, det er en økning på kr 100.000 fra budsjett 2018.

7.2.3 Økonomiavdelingen

Økonomiavdelingens lønnsøkning dekkes ved å utføre arbeidsgiverkontroller for andre kommuner. Arbeidet går ikke på bekostning av egen drift, og skyldes at Sør-Varanger kommune har bygd opp en kompetansemiljø rundt skatteoppkrevertjenesten som også kan bidra til at andre kommuner innfrir kontrollkravene som er satt av Skatteetaten.

7.2.4 Personalavdelingen

Personalavdelingen viser en økning i budsjettet for 2019. I all hovedsak skyldes det reell budsjettering av lønnsutbetaling til lærlinger i 2019. Det er budsjettert med 19 lærlinger. Dersom det i løpet av 2019 skulle komme flere søknader om lære plass innenfor de 25 vedtatte plassene, foreslås det å dekke dette av disposisjonsfond. Det er videre utført mindre justeringer som også er med å dekke lønnsoppgjør.

7.2.5 IT-avdelingen

IT-avdelingens budsjett ramme er nedjustert som følge av at ett årsverk ved IT-avdelingen er budsjettert finansiert i investering som en del av prosjektet Fiber i distrikt i 2019. Samtidig har avdelingen fått styrket rammen med kr 250.000 for å finansiere halvparten av forventet prisøkning til lisenser fra Microsoft, Acos og Visma. Resterende behov finansieres med reduserte midler til fornyelse av utstyr og oppgradering/vedlikehold av systemer.

7.3 Plan- og utvikling

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
PLAN OG UTVIKLING	6 043	4 448	3 507	3 508	3 508	3 508

Enheten har justert opp prisnivået for festeavgifter for bolig og næring, jfr. tidligere vedtak og realistisk framskrivning. Dette benyttes delvis til å dekke enhetens lønnsøkningsoverheng fra 2018 til 2019.

Kontorsjefen er midlertidig ansatt som næringssjef, og lønnsmidler er flyttet til plan- og utviklingsavdelingen for 10 måneder i 2019. Videre er en halv stilling som møtesekretær flyttet fra plan- og utvikling til administrasjon slik at ressursen nå er samlet. Det medfører likevel ikke endring i samlet ramme.

7.4 Kultur og oppvekst

7.4.1 Barnehagene

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
ADMINISTRASJON BARNEHAGER	9 386	11 684	14 111	14 041	14 041	14 041
KIRKENES BARNEHAGE	5 749	5 295	5 314	5 314	5 314	5 314
EINERVEIEN BARNEHAGE	1 390	0	0	0	0	0
HESSING BARNEHAGE	5 520	5 299	5 335	5 335	5 335	5 335
SANDNES BARNEHAGE	4 982	4 716	3 948	3 948	3 948	3 948
PRESTØYA BARNEHAGE	5 857	5 512	5 205	5 205	5 205	5 205
RALLAREN BARNEHAGE	6 040	5 850	5 449	5 449	5 449	5 449
PASVIK BARNEHAGE	3 597	2 995	2 642	2 642	2 642	2 642
KNAUSEN BARNEHAGE	5 193	4 773	4 484	4 484	4 484	4 484
SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE	7 465	7 426	7 071	7 071	7 071	7 071
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	900	820	668	668	668	668

JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	1 176	1 381	1 436	1 436	1 436	1 436
Totalt	57 255	55 751	55 663	55 594	55 594	55 594

I statsbudsjettet for 2019 er det lagt til grunn en endring i bemanningsnorm og pedagognorm i barnehagene. Sør-Varanger kommune tilfredsstiller i hovedsak kravet til bemanning, selv om kompetansesammensetning ikke er tilstrekkelig i alle barnehagene. Pedagognormen stiller krav til at det skal være økt grad av førskolelærere i forhold til antall barn i barnehagen. Sør-Varanger tilfredsstiller per i dag ikke dette kravet, og det vil også være utfordrende å rekruttere tilstrekkelig mange nye førskolelærere i løpet av 2019.

Det er budsjettet med økt tilskudd til private barnehager i 2019. Dette skyldes endring i regelverket for private barnehager, samtidig som bemanningsnorm og pedagognorm også påvirker tilskuddet fra kommunen. Økningen i budsjetttrammen til barnehagene skyldes hovedsakelig økt tilskudd til private barnehager.

I forslag til statsbudsjett er det foreslått en økning i pris per barnehageplass til kr 2.990 fra 1.1.19 og kr 3.040 fra 1.08.19. Dette medfører økt inntekt for de fleste barnehagene. Imidlertid er det også lagt inn økning i fritaksgrense for foreldrebetaling og gratis kjernetid.

Barnehagene har i stor grad finansiert lønnsoverheng fra 2018 til 2019 innenfor egne rammer, noe som medfører enda strammere budsjetter for barnehagene.

7.4.2 Nøkkeltall - Skolene i Sør-Varanger

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
KIRKENES BARNESKOLE	26 877	28 692	27 522	24 917	24 917	24 917
BJØRNEVATN SKOLE	25 606	23 240	12 717	0	0	0
SANDNES SKOLE	13 603	13 591	6 739	0	0	0
SKOLE 9910	0	0	12 472	29 253	29 253	29 253
PASVIK SKOLE	8 302	7 768	5 656	3 573	3 573	3 573
HESSING FLERBRUKSENTER	16 649	16 398	14 493	12 582	12 582	12 582
BUGØYNES OPPVEKSTSENTER	3 613	3 150	2 605	1 861	1 861	1 861
NEIDEN OPPVEKSTSENTER	1 613	0	0	0	0	0
JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER	3 640	4 314	4 791	4 792	4 792	4 792
SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER	3 403	1 968	1 594	1 611	1 611	1 611
JARFJORD OPPVEKSTSENTER	3 446	3 313	3 065	2 812	2 812	2 812
KIRKENES UNGDOMSSKOLE	27 264	27 312	26 731	25 163	25 163	25 163
Totalt	134 015	129 745	118 383	106 563	106 563	106 563

Med bakgrunn i befolkningsutviklingen, alderssammensetning og utgiftsbehov i grunnskolen ser man at Sør-Varanger kommune bruker langt flere ressurser enn sammenligningskommunene på grunnskole, jfr. nøkkeltallsanalysen. Sør-Varanger kommune bruker mer penger til grunnskole både

per innbygger og per innbygger i aldersgruppen 6 - 15 år, og har lavere gruppestørrelse enn alle sammenligningskommuner. I tillegg er rammeoverføringen fra staten redusert på bakgrunn av færre innbyggere som genererer inntekter til aldersgruppen. Noe av årsaken til at Sør-Varanger kommune bruker mer enn andre kommuner på grunnskole er at utgiftene til sektoren har fortsatt å øke, selv om brukergruppen over tid er redusert. En årsak til dette er at andelen timer til spesialundervisning er høyere enn sammenligningskommuner og landet for øvrig. Samtidig ser man at kommunen har en svak plasseringen på kommunebarometeret for skole de siste årene. Selv om kommunen som helhet tidvis presterer over landsgjennomsnitt på nasjonale prøver for ungdomstrinnet, må det jobbes videre med å utvikle kvaliteten på opplæringa i hele grunnopplæringa. Kommunen må også intensivere arbeidet med at lærere skal oppfylle kompetansekravet for fag innen 2025.

Ressursfordelingen til grunnskolene har siden 2014 vært foretatt ved bruk av en egen ressursberegningsmodell. Budsjetterte midler fordeles mellom skolene ut fra elevtall og ressurser til enkeltvedtak. Beregningsmodellen tar utgangspunkt i budsjettering per elev, med en fast tildeling på inntil 25 elever. De skolene som har færre enn 25 elever får en prosentvis avkortning i tildelingen i forhold til elevtall. Erfaringsmessig er det slik at det er dyrere per elev å drive en fådelt enn en fulldelt skole, men med et innslagspunkt på 25 elever tar man delvis høyde for dette. Det er også benyttet hjemler som grunnlag for lønnsbudsjettering til de minste skolene.

For 2019 er det budsjettert med et kutt på 10,5 mill. kroner. Det ble høsten 2018 tatt inn 2,5 mill. kroner i innsparinger, med varig virkning, på skolene. Dette kuttet er i tillegg til de 10,5 mill. kroner som skal tas inn med helårsvirkning i 2019.

Skolene har kommet med ulike forslag til innsparinger. Dette innebærer å kutte i tilpasset opplæring, styrkning og slå sammen klasser/undervisningsgrupper. Hvordan dette vil gjøres varierer fra skole til skole.

7.4.2.1 Elevtallsutvikling

Elevtallet i kommunen er fallende og det er store variasjoner mellom de ulike skolene grunnet bosetningsmønster og befolkningssammensetning.

Navn	A-15										
	Sum elever ved skolen (linje 8+12+14)										
	I alt										
	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sør-Varanger	1320	1279	1251	1238	1206	1164	1184	1179	1153	1138	1108
Sør-Varanger sentralt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bjørnevatn skole	288	271	277	267	254	240	221	232	218	213	216
Bugøynes Oppvekstsenter	17	20	23	26	25	26	26	26	19	17	15
Hesseng Flerbrukssenter	233	225	231	229	216	194	185	176	171	163	152
Jakobsnes Oppvekstsenter	29	27	27	24	20	24	21	20	19	19	24
Jarfjord Oppvekstområde	41	35	28	26	26	19	18	18	12	14	15
Kirkenes barneskole	491	489	476	254	250	265	292	281	291	305	305
Kirkenes ungdomsskole				227	242	244	238	235	222	219	212
Neiden Oppvekstsenter	11	9	7	6	9	9	5	7	5		
Pasvik skole	79	78	74	71	60	48	59	65	62	57	51
Sandnes skole	109	104	93	94	90	83	103	105	121	120	113
Skogfoss skole	22	21	15	14	14	12	16	14	13	11	5

7.4.2.2 Spesialundervisning

Andelen elever som har spesialundervisning er 10,7% i skoleåret 2018-2019. Dette er fremdeles over nasjonalt nivå, men en reduksjon i forhold til sist skoleår da andelen var 11,1%. Totalt går 23,1% av timene til spesialundervisning.

Andelen elever med spesialundervisning har gått mest ned på ungdomstrinnet. Her er andelen elever sunket med 14 %. Antall årsverk som går til spesialundervisning har også gått ned og er det laveste på 10 år. Det er nå 47,5 årsverk mot 59,6 i 2010.

Navn	C-21 Sum årsverk til spesialundervisning og særskilt språkopplæring (linje 8..20)										
	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sør-Varanger	5470	5635	5961	5615	5273	4974	5591	5365	5425	5212	4751

7.4.2.3 Fremmedspråk

7% av elevene får særskilt norskopplæring. Det er også en utvikling at flere av elevene går ut av norskopplæring og går over i spesialundervisning på grunn av manglende utbytte av ordinær undervisning.

Navn	L-1 Hvor mange elever i alt får særskilt norskopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5?										
	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Sør-Varanger	62	64	55	57	56	41	41	50	42	77	78

7.4.3 PP-Tjenesten

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
PP-TJENESTEN	5 263	5 233	5 393	5 393	5 393	5 393

PP-tjenesten rammer i 2019 øker kun som følge av lønnsoppjøret i 2018. Enheten klarer ikke å dekke denne økningen innenfor egne rammer da øvrige kostnader utover lønn er minimale.

7.4.4 Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Kirkenes flyktning- og kompetanseenhet	30 185	20 140	20 058	19 906	19 906	19 906

Flyktningstjenesten og Kirkenes kompetansesenter er i løpet av 2018 slått sammen til en enhet, og tjenestene er samlokalisert i kompetansesenterets lokaler fra 1.november 2018. Samlokalisering og sammenslåing av enhetene medfører reduserte lønns- og driftsutgifter som er innarbeidet i rådmannens forslag til budsjett for 2019. Fra og med 2020 er det innarbeidet ytterligere besparelser som følge av helårseffekt blant annet av husleie ved Spareland, som på grunn av oppsigelsestid ikke gir helårseffekt i 2019.

Rådmannens forslag til budsjett for 2019 forutsetter årlig bosetting av 20 nye flyktninger. Det er 10 flere enn det som ble lagt til grunn i budsjett 2018. Det er beregnet økte utgifter i Kirkenes flyktning- og kompetansenhet knyttet til bosetting og integrering i forhold til budsjett 2018.

7.4.5 Barneverntjenesten

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Barneverntjenesten	24 662	20 649	21 679	21 679	21 679	21 679

Barneverntjenesten øker med i overkant av 1 mill.kroner fra 2018 til 2019. Hovedsakelig skyldes det økning i kjøp fra staten knyttet til vedtak om barnevernstiltak utenfor familien. Barneverntjenesten har i løpet av 2018 utarbeidet og innført økonomihåndbok i vurdering av alle type vedtak. Dette bidrar til at enheten kan redusere kostnader både innenfor barneverntiltak i familien og tiltak utenfor familien. Reduksjon i kostnader bidrar både til å dekke lønnsoppgjør, økt kostnad til nye fosterhjem og deler av økningen i statlige tjenester. Barnevernstjenesten har fremdeles høyt sykefravær, og det er budsjettert med utgifter til vikarer for å løse lovpålagte oppgaver deler av året.

7.4.6 Kulturtilbud

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
ALLMENN KULTUR	6 224	6 064	7 102	6 432	6 432	6 432
KULTURSKOLEN	4 809	4 611	4 111	4 111	4 111	4 111
SØR-VARANGER MUSEUM	3 043	2 882	3 127	3 127	3 127	3 127
SØR-VARANGER BIBLIOTEK	5 157	4 970	4 820	4 820	4 820	4 820
Totalt	19 234	18 526	19 160	18 490	18 490	18 490

7.4.6.1 Kultur og fritid

Enheten Kultur og fritid består av avdelingene Allmenn kultur og Sør- Varanger bibliotek.

Allmenn kultur

Budsjettrammen til allmenn kultur er oppjustert som følge av flere forhold;

- Det er budsjettert med kr 200.000 til 75 års frigjøringsmarkering i 2019.
- Toårig støtte til kulturtiltak er i 2019 budsjettert med kr 470.000 i henhold til KST 064/18.
- Støtte til Bjørnevatn IL på kr 150.000 i 2018 er ikke videreført i budsjett 2019.
- I henhold til vedtatt kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2018-2028 er det innarbeidet en «Fysak-pott» med kr 930.000 til realisering av kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Rådmann foreslår samtidig å redusere kulturmidlene til levekårutvalgets disposisjon, med kr 500.000. Beløpet tilsvarer andelen kulturmidler avsatt til idrettsformål i 2018.

Tiltak om avvikling av distriktpott idrett er innarbeidet med en besparelse i enhetens budsjettramme med kr 150.000.

Tiltak om redusert tilskudd til lag og foreninger er i tillegg innarbeidet med en besparelse på kr 500.000.

Utover endringene ovenfor er budsjetttrammen til drift av allmenn kultur videreført på samme nivå som for 2018. Lønnsvekst er finansiert med reduksjon i enhetens driftsutgifter. Sør-Varanger kommune skal arrangere UKM fylkesfestival i 2019, kommunens egenandel til dette er finansiert innenfor enhetens budsjetttramme. Midler til 17. mai og samefolkets dag er videreført med til sammen kr 100.000. Midler til ungdomsrådet er videreført med kr 100.000.

Sør-Varanger bibliotek

Budsjetttrammen til Sør-Varanger bibliotek er redusert med kr 150.000 på grunn av helårseffekt av omstillingstiltak i fase 1 vedtatt i KST 09/18, om nedbemanning av sekretærstilling.

Lønns- prisvekst er finansiert innenfor samme budsjetttramme som for 2018, med nedjustering av driftskostnadene.

7.4.6.2 Kulturskolen

Endringer som påvirker enhetens budsjetttramme:

- Lønnskostnader for musikk lærere kr 285.000 budsjetteres på skolene som mottar tjenesten.
- Tilskudd fra Sør-Varanger kommune til samiske formål kr 500.000 bortfaller. Se kapittel 6.1.4.

Budsjetttrammen til kulturskolen foreslås redusert med overnevnte endringer. Lønns- og prisjusteringer er finansiert med økte inntekter i brukerbetalingen.

7.4.6.3 Museum

Budsjetttrammen til museum er oppjustert med kr 245.000. Økningen er i sin helhet knyttet til økt driftstilskudd til Varanger museum IKS som følge av prisjustering.

7.5 Helse, omsorg og velferdstjenester

7.5.1 Sosialtjenester

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
PSYKISK HELSE- OG RUSTJENESTE	11 320	11 742	12 107	12 107	12 107	12 107
NAV - ØKONOMISK SOSIALHJELP	10 501	12 698	12 698	12 698	12 698	12 698
Totalt	21 821	24 440	24 805	24 805	24 805	24 805

7.5.1.1 NAV økonomisk sosialhjelp

Budsjetttrammen til NAV økonomisk sosialhjelp er videreført på samme nivå som for 2018. Lønns- og prisjusteringer er finansiert med reduserte driftsutgifter internt i enheten.

Kommunen har fått innvilget tilskudd til to IPS jobbspesialister. Prosjektstillingene er innarbeidet i budsjettet for 2019, og stillingene er finansiert med 1 mill.kroner i eksterne midler. Kostnader til prosjektstillingene utover tilskuddet finansieres innenfor enhetens egne rammer.

Kvalifiseringsstønning er videreført på samme nivå som for 2018. Ordningen har vært lite benyttet de siste årene, men det forventes en satsning på dette området fremover. Bidrag til livsopphold og boutgifter er budsjettet med til sammen 6,66 mill.kroner, noe som er samme nivå som fremskrevet regnskap for 2018. Sosiale utlån er budsjettet med kr 700.000, det er en økning på kr 200.000 i

forhold til budsjett for 2018. Det finansieres med tilsvarende oppjustering av mottatte renter og avdrag.

7.5.1.2 Psykisk helse- og rustjenesten

Psykisk helse- og rustjeneste er et statlige satsningsområde. Rådmann foreslår å budsjettere tjenestetilbudet på tilsvarende nivå som for 2018. Budsjetttrammen er oppjustert for å delfinansiere lønnsvekst, samt nedjustering av inntekter.

Inntektene er nedjustert blant annet som følge av regjeringens innstramming i refusjonsordningen knyttet til særlig ressurskrevende tjenester. Avdeling har samtidig reduserte driftsutgifter, som kompenserer for noe av det økte budsjettbehovet.

7.5.2 Kommunehelsetjenester

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
FRIVILLIG SENTRALEN	725	692	692	692	692	692
HELSETJENESTENE	10 806	13 507	16 247	16 247	16 247	16 247
DIAGNOSE, BEHANDLING OG LEGEVAKT	16 376	18 202	18 991	18 991	18 991	18 991
Totalt	27 907	32 401	35 930	35 930	35 930	35 930

7.5.2.1 Frivillig Sentralen

Budsjetttrammen til Frivillig Sentralen er videreført på samme nivå som i 2018. Tilskudd fra staten til frivilligsentraler har vært innlemmet i rammetilskuddet til kommunen siden 2017. Midlene er skilt ut som en del av tilskudd til særskiltfordeling. I regjeringens budsjettforslag for 2019 utgjør tilskudd til frivilligsentraler i Sør-Varanger kommune kr 414.000.

7.5.2.2 Kommunehelsetjenestene

Kommunehelsetjenestene omfatter avdelingene felles administrasjon helsetjenesten, helsestasjon, fysioterapitjenesten og ergoterapitjenesten.

Økningen i budsjetttrammen til helsetjenestene kommer i hovedsak som følge av omorganisering av tjenester og overføring av budsjettmidler med 2,7 mill.kroner fra KFF til helsetjenestene;

- Enhetslederstillingen for barne- og familieenheten er innarbeidet igjen i budsjettet fra 2019. Enhetslederstilling for barne- og familieenheten ble holdt vakant i budsjett 2018, og oppgavene ble ivaretatt av leder for KFF. I løpet av 2018 er det gjort omorganisering, og innarbeidelse av enhetslederstillingen må sees i sammenheng med nedbemanning av lederstilling på KFF.
- Budsjetterte ressurser til kreftkoordinator, kreftsykepleier, fagutviklingssykepleier og hverdagsrehabilitering er, som en del av omorganiseringen, overført fra KFF til helsetjenestene.

Lønns- og prisvekst i helsetjenestene er i stor grad finansiert innenfor samme budsjetttramme som for 2018, med reduksjon i driftsutgifter og justering av inntekter. Tjenestene er samlet styrket med kr 40.000 for å delfinansiere lønns- og prisjusteringer.

Helsestasjon- og skolehelsetjeneste har siden 2014 vært et satsningsområde i statsbudsjettet, og som en del av rammetilskuddet, mottar kommunen tilskudd til særskilt fordeling til formålet. I regjeringens budsjettforslag for 2019 utgjør dette tilskuddet kr 1,56 mill.kroner for Sør-Varanger kommune.

7.5.2.3 Legetjenesten

Primærhelsetjenesten er styrket ved en økning fra 10 til 12 fastlegehjemler de siste årene. Den 12.faslegehjemmelen er lyst ut, men ikke besatt. Kommunelegetjenesten omfatter nå 12 fastlegehjemler, 1 kommunal legestilling tilknyttet KAD-seng/tilsyn og 2 turnusleger. Til sammen utgjør disse 5,77 kommunale årsverk. 10 av fastlegehjemlene er tilpliktet kommunale allmenmedisinske oppgaver i varierende stillingsprosent.

Budsjettrammen for 2019 er oppjustert som følge av avtalefestede pris- og lønnsjusteringer. Endringene er blant annet som følge av økte krav til kommuner knyttet til legevaksordning.

Det er budsjettetert med 4.350.000 knyttet til avtaler med Finnmarkssykehuset HF om legevaksformidling og legevaks mottak.

7.5.3 Pleie og omsorgstjenester

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
KOORDINERING, FAG OG FORVALTNINGSENHETEN	34 533	30 682	25 434	24 494	24 494	24 494
BEMANNINGSTEAM	0	0	644	644	644	644
SYKEHJEMSENHETEN	65 304	64 501	62 251	62 251	62 251	62 251
HJEMMEBASERT OMSORG inkl Bugøynes	69 454	67 856	87 836	87 836	87 836	87 836
TJENESTEN FOR FUNKSJONSHEMMEDE	42 967	45 060	35 703	35 703	35 703	35 703
KJØKKEN- PLEIE OG OMSORGSTJENESTENE	7 570	9 800	10 300	10 300	10 300	10 300
DAGSENTER FOR DEMENTE	2 120	2 116	2 146	2 146	2 146	2 146
Totalt	221 947	220 015	224 314	223 374	223 374	223 374

7.5.3.1 Koordinering, fag og forvaltningsenheten (KFF)

Delegering av vedtaksmyndigheten for helse og omsorgstjenester til kommunalsjef medførte en omorganisering av tjenester i Koordinering, fag og forvaltningsenheten (KFF). Saksbehandler, koordinerende enhet, systemansvarlig Profil og merkantilressurs organisert direkte under kommunalsjef for helse omsorg og velferd fra 1.9.2018.

KFF er budsjettetert med en reduksjon på 5,25 mill. kroner i forhold til budsjett 2018. Reduksjonen kommer som følge av overføring av budsjettmidler til andre enheter i forbindelse med omorganisering, samt innarbeidet helårseffekt av vedtatt omstillingstiltak fase 1, vedtatt i KST 09/18 om reduksjon i kjøp av tjenester fra private. I tillegg forventes det lavere kostnader til utskrivningsklare pasienter i forhold til budsjett 2018. Midler til etterutdanning og rekruttering overført fra administrasjon til KFF med 1 mill. kroner.

Omorganisering av tjenester og overføring av budsjettmidler til andre enheter omfatter følgende;

- Overføring av en lederressurs fra KFF til Barne- og familieenheten

- Overført ressurser til kreftkoordinator, kreftsykepleie, fagutviklingssykepleier og hverdagsrehabilitering til helsetjenestene
- Brukerstyrt personlig assistenter (BPA) er overført til hjemmebasert omsorg

Kjøp av tjenester fra private er budsjettert med 24,8 mill. kroner, dette er inkludert kjøp av dagsentertilbud til demente. Refusjon fra staten for særlig ressurskrevende tjenester er beregnet til i underkant av 10,4 mill. kroner.

7.5.3.2 Bemanningsteam

Kommunestyret vedtok i sak 098/17 opprettelse av kommunalt bemanningsteam. Budsjetttrammen til avdelingen omfatter lønn til ett lederårsverk. Lønnskostnader til øvrige ansatte i bemanningsteamet er i budsjett 2019 forutsatt finansiert med internt salg av tjenester til omsorgstjenestene i kommunen.

7.5.3.3 Hjemmebasert omsorg inkl. Bugøynes omsorgssenter

Tangenlia består i dag av omsorgsboliger til funksjonshemmede og en sykehjemsavdeling i 1.etg, i 2.etg er det omsorgsboliger til eldre og base for hjemmebasert omsorg. Tangenlia driftes av tre enhetsledere og tre avdelingsledere. Fra 1.januar 2019 legges alle avdelingene under enhetsleder for hjemmebasert omsorg. Det er ikke budsjettert med økonomisk innsparing som følge av omorganiseringen i 2019, men det forventes en samdriftsgevinst av på sikt. Arbeidsgiveransvaret for Brukerstyrte personlige assistenter (BPA) er overført til hjemmebasert omsorg. Omorganisering av tjenester og flytting av budsjettmidler fra andre enheter til HBO medfører til sammen en økning av enhetens budsjetttramme med 17,35 mill. kroner.

Bemanningen i hjemmebasert omsorg er videreført på samme nivå som i 2018. Helårseffekt av omstillingstiltak vedtatt i fase 1, i KST 09/18 om nedbemanning av 3 årsverk er innarbeidet. Det er ikke budsjettert med bruk av vikarbyrå.

Bugøynes omsorgssenter har 7 omsorgsboliger med heldøgns bemanning og 1 korttidsplass. Beboerne ved omsorgssenteret er i behov av omsorg på nivå med langtidsopphold ved sykehjem. Driften er organisert med samdrift med hjemmesykepleien som gir hjemmetjenester til befolkningen i Bugøynes og Bugøyfjord. Per i dag er det ca.19 tjenestemottakere i området i tillegg til beboere på omsorgssenteret. Det er 9,7 årsverk og 16 stillinger knyttet til sentret. For å sikre forsvarlig tjenestenivå har driften ved Bugøynesomsorgssenter vært avhengig av innleie fra vikarbyrå i perioder med sykdom, ferieavvikling og lengre permisjoner. Budsjett for 2019 legger opp til bruk av bemanningsteam i slike tilfeller.

Refusjon fra staten for særlig ressurskrevende tjenester er nedjustert med 2,4 mill. kroner. Dette som følge av at brukere faller utenfor ordningen på grunn av alder, reduserte tjenester til enkeltbrukere og samtidig innstramming av refusjonsordningen fra staten.

Brukerbetalinger er justert etter konsumprisindeksen, jfr. kommunestyrets vedtak i sak 087/18.

7.5.3.4 Tjenesten for funksjonshemmede

Tjenesten for funksjonshemmede (TFF) er budsjettert med en reduksjon i forhold til budsjett 2018. Omorganisering og overføring av omsorgsboligene for funksjonshemmede i Tangenlia til

hjemmebasert omsorg utgjør reduksjon i TFF på 7,9 mill. kroner. Kjøp av tjeneste fra annen kommune er avvirket. Det forventes en økning i refusjon for særlig ressurskrevende tjenester.

Bemanningen i TFF er videreført på samme nivå som i 2018. Tiltak knyttet til enkelt brukere som i 2018 har medført kjøp av kompetanse fra vikarbyrå, er budsjettert ivaretatt i ordinær drift i 2019. Det er ikke budsjettert med kjøp av tjenester fra vikarbyrå.

Refusjon fra staten for særlig ressurskrevende tjenester er økt med kr 250.000 som følge av økt tjenestebehov til enkeltbrukere.

7.5.3.5 Sykehjemsenheten

Sør-Varanger kommune har totalt 80 sykehjemsplasser hvorav 16 plasser er forbeholdt korttids- og rehabiliteringsplasser og 17 plasser er forbeholdt skjermet avdeling. Plassene er lokalisert på Prestøyhjemmet, Wesselborgen og Tangenlia.

De 8 sykehjemsplassene ved Tangenlia har til nå vært budsjettert under Wesselborgen sykehjem. Fra 01.01.2019 blir de 8 sykehjemsplassene organisert under enhetsleder ved Tangenlia, det vil si hjemmebasert omsorg. Omorganisering ved Tangenlia medfører reduksjon i sykehjemsenheten på 6,35 mill.kroner og tilsvarende styrking av hjemmebasert omsorg (HBO). Kommunen vil fortsatt ha 80 sykehjemsplasser, fordelt med 8 plasser under HBO og 72 plasser i sykehjemsenheten.

Prestøyhjemmet har 40 plasser hvor av 16 er korttidsplasser ved rehabilitering og korttidsavdelingen. Per i dag er 10 av 16 korttidsplasser tildelt brukere i påvente av langtids plass. Wesselborgen sykehjem har i utgangspunktet 32 plasser, men på grunn av tiltak fra 2017 om midlertidig økt antall plasser ved sykehjem, er det i dag tre ekstra beboere på Wesselborgen sykehjem.

Bemanningen ved Wesselborgen og Prestøyhjemmet er budsjettert på samme nivå som i 2018. I tillegg er det innarbeidet økning på 4,1 mill. kroner for å kunne gi forsvarlig tilbud til enkelt brukere med ekstra behov.

For å delfinansiere lønns- og prisvekst er driftskostnadene redusert med nærmere kr 500.000, samtidig forventes en liten økning i brukerbetalningene. Det er ikke budsjettert med kjøp av tjenester fra vikarbyrå.

Det er innarbeidet tiltak om redusert aktivitetstilbud i sykehjemmene med en besparelse på kr 500.000.

De største utfordringene ved sykehjem er antall ubesatte sykepleierstillinger. Pr dags dato er det 5 vakante sykepleierstillinger ved sykehjemmene. Dette medfører merbelastning på de fast ansatte sykepleierne som må ha medisinsk og sykepleiefaglig oppfølging på et større antall beboere.

7.5.3.6 Dagsenter for demente

Dagsenter for dement er budsjettert med samme tjenestenivå som i 2018. Budsjetttrimmen er oppjustert med kr 30.000 for å delfinansiere lønnsvekst. Egenandelene er nedjustert ut fra erfaringstall, dette dekkes inn med reduserte driftsutgifter.

7.5.3.7 Kjøkken, pleie og omsorgstjenestene

Budsjettrammen er oppjustert med kr 500.000 på grunn av forventet pris- og lønnsvekst, samt nedjustert brukerbetaling ut fra erfaringstall.

7.6 Tekniske tjenester

Tall i 1000 kroner	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
TEKNISK ADMINISTRASJON	1 566	1 189	1 676	1 676	1 676	1 676
VANN AVLØP OG RENOVASJON	-5 122	-7 459	-8 325	-8 325	-8 325	-8 325
VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG	9 980	11 245	11 245	11 245	11 245	11 245
FDV - KOMMUNALE BYGNINGER	22 187	20 675	22 186	22 186	22 186	22 186
RENHOLDERE	18 198	18 449	18 449	18 449	18 449	18 449
BRANN OG FEIERVESEN	11 064	11 518	11 352	11 352	11 352	11 352
FEIING - SELVKOST	-258	-155	-203	-203	-203	-203
SØR-VARANGER HAVNEVESEN	-731	-1 431	0	0	0	0
Totalt	56 885	54 031	56 380	56 380	56 380	56 380

7.6.1 Teknisk drift – Ledelse og administrasjon

Ledelse og administrasjon er budsjettert med en økning fra 2018 på kr 488.000. Bakgrunn for økning er lønns- og prisvekst, budsjett for forsikringer som er flyttet fra personalavdelingen og korrigering av feilbudsjetterte inntekter i 2018.

7.6.2 FDV (forvaltning, drift og vedlikehold) – kommunale bygninger

FDV er budsjettert med en økning fra 2018 på 1,5 mill.kroner. Økning skyldes hovedsakelig økte strømkostnader, men også lønns- og prisvekst, husleie og reduserte inntekter bidrar til endring.

7.6.3 Renhold – kommunale bygninger

Budsjettrammen til renhold er videreført på samme nivå som 2018. Lønns- og prisvekst dekkes av reduserte driftsutgifter knyttet til oppstart av Skole 9910.

7.6.4 Vann, avløp og renovasjon

VAR er selvkostområde og finansieres av brukergebyrer. Utgifter for 2018 er budsjettert til 43,9 mill.kroner og inntekter til 52,2 mill.kroner. Dette gir en nettoramme på -8,3 mill.kroner, som går til å dekke indirekte kostnader, renter og avdrag.

7.6.5 Kommunale veier

Budsjettrammen til kommunale veier er videreført på samme nivå som 2018. Lønns- og prisvekst dekkes av reduserte driftsutgifter.

7.6.6 Brann og feiervesen

Brann og feiervesen er budsjettert med en reduksjon fra 2018 på kr 166.000. Endringen i rammen skyldes justering til riktig nivå på faste tillegg i budsjett 2018.

7.6.7 Sør-Varanger havnevesen

Sør-Varanger havnevesen blir fra 1.1.2019 eget kommunalt foretak og er derfor ikke inkludert i Sør-Varanger kommunes budsjett 2019.

8 Investering

8.1 Økonomiske oversikter investering

8.1.1 Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Budsjettskjema 2A - investering						
Investeringer i anleggsmidler	75 822	314 250	209 415	89 850	32 900	18 400
Utlån og forskutteringer	25 870	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 406	3 500	3 200	3 200	3 200	3 200
Avdrag på lån	8 470	6 915	7 013	7 013	7 013	7 013
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	9 264	285	287	287	287	287
Årets finansieringsbehov	122 831	344 950	239 915	120 350	63 400	48 900
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	81 270	267 001	192 003	93 180	49 655	36 280
Inntekter fra salg av anleggsmidler	1 348	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	8 298	59 551	37 412	16 670	3 245	2 120
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	17 857	13 700	7 300	7 300	7 300	7 300
Andre inntekter	1 740	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	110 512	340 252	236 715	117 150	60 200	45 700
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	12 319	4 698	3 200	3 200	3 200	3 200
Sum finansiering	122 831	344 950	239 915	120 350	63 400	48 900
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Spillemidler på 15 mill.kroner må forskutteres ved låneopptak.

8.1.2 Budsjettskjema 2B- investering

Rådmanns forslag til investeringsbudsjett i planperioden er som følger:

Prosjekt (tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022
Egentkapitalinnskudd KLP	3 200	3 200	3 200	3 200
Bruk av investeringsfond - fond 2545018	3 200	3 200	3 200	3 200
Startlån og utlån, renter og avdrag	20 000	20 000	20 000	20 000
Avdrag lån	7 013	7 013	7 013	7 013
Avsetn til fond	287	287	287	287

Mottatte avdrag	7 300	7 300	7 300	7 300
Låneopptak - Husbanken	20 000	20 000	20 000	20 000
Kirkegårder og -bygg - Plan for oppgradering	2 000	2 000	2 000	2 000
Låneopptak	2 000	2 000	2 000	2 000
Kommunale veier	2 000	2 000	2 000	2 000
Momskompensasjon	400	400	400	400
Låneopptak	1 600	1 600	1 600	1 600
It-investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000
Velferdsteknologi	1 000	1 000	1 000	1 000
Fiberpakke distrikt	10 000	10 000	10 000	
Momskompensasjon	300	300	300	300
Låneopptak	11 700	11 700	11 700	1 700
Skolepc - klasesett 8. klasse	600	600	600	600
Momskompensasjon	120	120	120	120
Låneopptak	480	480	480	480
Utstyrsoppgradering	1 000	1 000	1 000	1 000
Hjullaster	2 000			
Innsatsleder- og brannbil	715		4 500	
Kommunale bygg og uteareal	2 500	2 500	2 500	2 500
Energi og klimaplan	850			
Inventar og utstyr, pleie og omsorg	300	300	300	300
Kirkenes barnehage	30 000	45 000		
Bo-og avlastn.senter Skytterhusfjellet	33 000			
Parker, anlegg og idrettsanlegg	2 000	2 000	2 000	2 000
Momskompensasjon	14 592	12 550	2 425	1 300
Låneopptak	57 773	38 250	7 875	4 500
Skole 9910	109 050	16 450		
Momskompensasjon	22 000	3 300		
Spillemidler, forskutteres - låneopptak	15 000			
Låneopptak	72 050	13 150		
Oppgradering vann og avløp	6 000	6 000	6 000	6 000
Vann og avløp, skole 9910	5 000			
Bil, vann og avløp	400			
Låneopptak	11 400	6 000	6 000	6 000
Samlet oversikt finansieringsbehov (tall i 1000)	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2021
Samlet investeringsbehov	209 415	89 850	32 900	18 400
Startlån - for videre utlån	20 000	20 000	20 000	20 000
Kjøp av aksjer og andeler	3 200	3 200	3 200	3 200
Avdrag lån (videre utlån)	7 013	7 013	7 013	7 013
Avsetning til fond	287	287	287	287
Samlet investeringsbehov inkl. videre utlån	239 915	120 350	63 400	48 900
Sum momskompensasjon	37 412	16 670	3 245	2 120
Sum bruk av fond	3 200	3 200	3 200	3 200

Mottatte avdrag (videre utlån)	7 300	7 300	7 300	7 300
Spillemidler – forskutteres vha låneopptak	15 000	0	0	0
Tilskudd staten	0	0	0	0
Tilskudd husbanken	0	0	0	0
Tilskudd privat samarbeid	0	0	0	0
Låneopptak - Husbanken	20 000	20 000	20 000	20 000
Låneopptak	172 003	73 180	29 655	16 280
Sum finansiering	254 915	120 350	63 400	48 900

Samlet investeringsbehov i 2019 er 239,9 mill. kroner hvorav 207 mill. kroner dekkes av lånemidler til planlagte investeringer, startlån og forskuttering av spillemidler.

Det er budsjettetert med 20 mill.kroner til videre utlån/startlån hvert år i planperioden.

Bo- og avlastningscenter på skytterhusfjellet er planlagt igangsatt i løpet av 2019. Foreløpig investeringsbehov er vedtatt tidligere, men endelig prosjekt og tilhørende investeringsbehov vil bli fremmet som egen sak. Beregnet låneopptak dersom kommunestyret vedtar bygging uten tilskudd fra Husbanken vil øke med 33 mill.kroner. Beløpet er innarbeidet i budsjettet.

Det er budsjettetert med spillemidler knyttet til Skole 9910. Disse midlene må forskutteres ved hjelp av låneopptak.

Skole 9910 er lagt inn i budsjettet med en samlet investering på 319 mill.kroner fordelt på 2018 og 2019, jfr kommunestyrevedtak 029/18.

Kommunestyret sitt vedtak i sak 029/18:

Kommunestyret vedtar bygging av ny barne- og ungdomsskole for Bjørnevatn og Sandnes, Skole 9910, samt omlegging av Nybrottsveien med fortau og gatelys. Det bevilges en total bevilgning for prosjektet på 319 mill.kr inkl mva.

Kommunestyret vedtar et låneopptak på 255,2 mill.kroner, inkl.forskuttering av spillemidler. Kommunestyret inngår totalentreprise kontrakt med Byggmesteran AS for bygging av Skole 9910, samt inngåelse av separat kontrakt for riving av eksisterende Bjørnevatn skole.

Omleggingen av Nybrottsveien lyses ut på anbudskonkurranse som planlagt i April/Mai 2018, og igangsetter arbeidene sommeren 2018.

Rådet for likestilling av funksjonshemmede ønsker en gjennomgang av prosjektet med prosjektleder.

Igangsatt arbeid viser større utfordringer knyttet til vann- og avløp enn først antatt, og har stipulert økt kostnad til 5 mill. kroner. Beløpet inngår i ordinær selvkostberegning for VAR-området.

Det er budsjettetert med 75 mill.kroner til bygging av ny Kirkenes barnehage for 2019 og 2020.

Kommunestyrets vedtak om Fiber til distrikt er videreført i 2019-2021 med 10 mill.kroner pr år. Prosjektet ledes av it-avdelingen i kommunen, og lønnsmidler belastes prosjektet.

I tillegg er det budsjettetert med midler til ulike tiltak innenfor kommunale bygg, kommunale vier, parker, idrettsanlegg og it-investeringer.

8.2 Prosjektbeskrivelse - investering

8.2.1 Egenkapitalinnskudd KLP

Sør-Varanger kommune har som medeiere i KLP en forpliktelse til å styrke egenkapitalen i selskapet ved behov. Kostnaden regnskapsføres som kjøp av aksjer og andeler i investeringsregnskapet. Innskuddet for 2019 er 0,35 % av premiereserven, og utgjør 3,2 mill.kroner. Tilsvarende beløp er lagt inn i hele planperioden. Egenkapitalinnskudd KLP finansieres fra fond i henhold til regelverket.

8.2.2 Startlån og utlån, renter og avdrag

Rådmann foreslår at det søkes om 20 mill.kroner i lån til videre utlån fra Husbanken i 2019. Ordningen med startlån er en mye benyttet ordning som gir vanskeligstilte på boligmarkedet en mulighet for å realisere eller beholde egen bolig. Ordningen benyttes av barnefamilier, personer med lav inntekt, boliglånstaker med gjeldsproblemer og andre med sosiale eller helsemessige utfordringer. Lånene forvaltes av Lindorff, og utlånsvilkårene er i tråd med Husbankens retningslinjer. Sør-Varanger kommune beregner et rentepåslag på 0,25 % til dekking av administrative kostnader.

8.2.3 Kirkegårder og -bygg – plan for oppgradering

Med investeringsmidlene fra Sør-Varanger kommune er menighetsrådet kommet langt i rehabiliteringsprosessen, og resultatene på både kirkebygg og gravlunder begynner å bli synlige for befolkningen. Menighetsrådet har lagt planer for utbedring på de resterende områdene i tilstandsrapportene, og melder at de avhengig av at Sør-Varanger kommune viderefører bevilgningene til ferdigstillelse.

Sør-Varanger menighetsråd har vedtatt og presenterer en investeringsplan som omfatter rehabilitering av kirkebygg og rehabilitering av gravlundene. I tilstandsrapportene framkommer behov for vedlikehold og rehabilitering av både kirkebygg og gravlunder, og også behov for utvidelser av gravlunder.

Sør-Varanger menighetsråd planlegger investeringer i 2019 på til sammen kr 6,06 mill.kroner. Menighetsrådet ber kommunen om å bevilge kr 3,34 mill.kroner til dette. Rådmann har videreført investeringstilskudd i tråd med tidligere års økonomiplan, og foreslår derfor å bevilge 2 mill. kroner til formålet. Rådmann ber menighetsrådet planlegge fremdriften av prosjektet i henhold til budsjettet beløp.

8.2.4 Kommunale veier

I økonomiplanperioden er det avsatt 2 mill.kroner årlig til oppgradering og utbedring av kommunale veier. Utvalg for plan og samferdsel prioriterer bruken av bevilgningene etter innstilling fra administrasjonen. Hovedplan for veier ligger til grunnlag for prioritering. Arbeidet med ny plan er igangsatt.

8.2.5 IT-investeringer

Arbeidet med digitaliseringsplan er igangsatt, men er utsatt som følge av ressursmangel da fiberprosjektet ble vedtatt. IT-investeringer i planperioden vil avhenge av resultatet av planen. Det er imidlertid innarbeidet 1 mill.kroner i en generell pott som vil fordeles i henhold til prioritert liste. Fiber i distrikt er budsjettet med 10 mill.kroner per år i ytterligere 3 år slik vedtaket lød i budsjett 2018. Lønnsmidler til prosjektleder inngår i summene. Videre er det avsatt kr 600.000 til skolepc –

klasesett for 8.trinn. Dette tiltaket er i tråd med innspill som har kommet i forhold til strategisk plan for oppvekst. Utover dette er det avsatt 1 mill.kroner til velferdsteknologiprojektet, inklusiv lønnsmidler. Prosjektleder er ansatt og vil tiltre 1. desember 2018. Dette er første steg i arbeidet med velferdsteknologi, og ytterligere prioriteringer vil være i tråd med føringer i strategisk plan for helse, omsorg og velferd.

8.2.6 Utstyrsoppgradering

Rådmann foreslår en samlet rammebevilgning til utstyrsoppgradering på 1 mill. kroner i 2018 og hvert år i planperioden. Bevilgningen prioriteres av teknisk avdeling etter innmeldte behov fra avdelingene.

8.2.7 Hjullaster

Kommunen har i dag 2 hjullastere som primært brukes innenfor veidrift, og i vinterhalvåret til brøyting i Kirkenes og Bugøynes. I tillegg har kommunen en liten hjullaster til drift ved kommunale bygg. Hjullasterne er fra 1999 og 2009, og det er behov for å skifte ut hjullasteren fra 1999. Kjøp av ny hjullaster har en kostnad på 2 mill.kroner, og er innarbeidet i budsjett 2019.

8.2.8 Innsatsleder- og brannbil

Dagens bil som benyttes av innsatsleder er en ordinær personbil som er dårlig egnet til innsatsledelse ved større aksjoner. Det er behov for en større innsatslederbil som er utstyrt for ledelse i felt, ikke minst på vinterstid. Kjøp av ny innsatslederbil har en kostnad på kr 715.000, og er innarbeidet i investeringsbudsjettet for 2019.

Kommunens reservebrannbil er fra 1992. I 2022 vil bilen være 30 år, og ikke godt nok utstyrt for dagens krav innen brannslukking og redningsoppdrag. Ny brannbil utstyrt for brannslukking og redningsoppdrag har en kostnad på 4,5 mill.kroner som foreslås innarbeidet i investeringsbudsjettet for 2021.

8.2.9 Kommunale bygg og uteareal

Rådmann foreslår en videreføring av opprustningsplanen for kommunale bygg og uteareal med 2,5 mill.kroner hvert år i planperioden.

Det er viktig at kommunale formålsbygg er egnet for bruksformålet og at bygningene med tilhørende utearealer tilfredsstillende krav til helse, miljø og sikkerhet. Bygningsmessige tiltak prioriteres i samarbeid med enheten FDV. Miljørettet helsevern i barnehager og skoler er et samarbeid mellom kommuneoverlegen, enhetene og FDV.

8.2.10 Energi og klimaplan

Sør-Varanger kommune har fremdeles bygg som i hovedsak har oljebasert oppvarming. I følge sentrale retningslinjer og kommunenes egen Energi- og klimaplan skal dette utfases senest innen 01.01.2020. Sør-Varanger har derfor utarbeidet et kostnadsoverslag over tiltak som må iverksettes. I den sammenheng er det kun vurdert elektrokjeler som erstatning for oljebasert energibærer. Det er ikke tatt med kostnader til varmpumpe, herunder bergvarme, eller luft til luft i kombinasjon med el-kjele.

Resterende kostnad for utskifting av oljebasert oppvarming er knyttet til Kirkenes barnehage, og er kostnadsberegnet til kr 875.000 i 2019. Dersom det igangsettes bygging av ny Kirkenes barnehage, vil denne investeringen ikke være nødvendig.

8.2.11 Inventar og utstyr, pleie og omsorg

Enhetene innenfor pleie og omsorgstjenestene har meldt om behov for utskifting av inventar og utstyr på grunn av slitasje på eksisterende utstyr. Rådmannen foreslår at det avsettes kr 300.000 hvert år i planperioden for utskifting av nødvendig utstyr. Prioritering av midlene gjøres i fagnettverk for pleie og omsorg.

8.2.12 Bo- og avlastningssenter Skytterhusfjellet

Bo- og avlastningssenter ble midlertidig satt på vent som følge av Husbanken ikke bidrar med finansiering til kommunens planlagte løsning for bygging av bo- og avlastningssenteret. Dersom bygget skal realiseres slik det er planlagt vil det medføre bortfall av inntekter fra Husbanken på over 30 mill.kroner. Husbanken stiller krav til at prosjektet løses ved å bygge flere bygg skilt på ulike tomter. Det er gjort beregninger både i forhold til investering og planlagt drift som viser at Husbankens krav til løsning fordyrer prosjektet vesentlig. Byggekomiteen har i oktober 2018 hatt saken til behandling, og har foreslått å igangsette prosjektet etter planen, uten støtte fra Husbanken. Det vil bli fremmet egen sak om prosjektet. Det er rådmanns anbefaling at prosjektet igangsettes etter opprinnelige planer. Tiltaket medfører økt låneopptak med 28 mill.kroner.

8.2.13 Kirkenes barnehage

Kirkenes barnehage ble bygget i 1973 og barnehagen bærer preg av alderen. Allerede i budsjettet for 2013 forslø rådmannen å innarbeide bygging av ny barnehage i investeringsplanen i 2014, men dette ble ikke vedtatt av kommunestyret.

Barnehagen fremstår i dag som slitt og det vil være nødvendig med oppgradering hvis barnehagen fortsatt skal være i drift. Eksisterende ventilasjonsanlegg er 30 år gammelt og må erstattes med nytt samt at eksisterende oljebasert oppvarming må skiftes ut. Totalt er dette kostnadsberegnet til i underkant av 1 mill. kroner. Rådmannen ser det som lite hensiktsmessig å gjøre større investeringer i bygget og anbefaler at bygget rives og at det bygges ny 6 avdelings barnehage på tomten.

Basert på kostnader til bygging av Skytterhusfjellet barnehage anslås kostnaden til bygging av ny barnehage i Kirkenes til 75 mill. kroner. Det ble budsjettert med prosjektering i 2018, og forprosjekt er igangsatt.

Kostnader til bygging av ny barnehage i Kirkenes er foreslått innarbeidet i investeringsplanen med 30 mill.kroner i 2019 og 45 mill.kroner i 2020.

8.2.14 Parker, anlegg og idrettsanlegg

Rådmannen foreslår å videreføre investeringsmidler til opprustning av parker, anlegg og idrettsanlegg med 2 mill.kroner hvert år i planperioden. Anleggene eies av Sør-Varanger kommune, men driftes av Barentshallene KF. Investeringsmidlene er en rammebevilgning og prosjektene prioriteres av styret i Barentshallene KF.

8.2.15 Skole 9910

Skolen er under bygging, og er planlagt ferdig til skolestart høsten 2019. Prosjektet går etter planen, og med unntak av vann- og avløp ser samlet kostnad ut til å være i henhold til budsjett.

8.2.16 Oppgradering vann og avløp

I 2019 prioriteres barriere 2 rensing på renseanlegg og oppgradering av avløpsstasjon. Det er krav om to rensebarrierer, og 75% av våre anlegg må oppgraderes. Kommunen må også oppgradere avløpsstasjon ved Hinkefjæra grunnet problemer med dagens stasjon der blant annet sjøvann kommer inn i anlegget.

8.2.17 Vann- og avløp, skole 9910

Arbeidet med vann- og avløp i Nybrottsveien er ferdig prosjektert, og vil bli 5 mill.kroner dyrere enn opprinnelig budsjettert. Dette skyldes i all hovedsak uforutsette kostnader på eksisterende VA nett, samt behov for å skifte flere antall meter VA ledning enn det man først planla. Årsaken til sistnevnte er for å forhindre at Nybrottsveien ikke skal berøres ved en fremtidig utbedring av tilknyttede veier/VA nett.

8.2.18 Bil, vann og avløp

Avdelingen for vann, avløp og renovasjon har behov for å bytte ut dagens Toyota Auris med en høyere bil som har firehjulstrekk. Årsaken til dette er at det er ulendt og varierende veikvalitet ut til kommunens lokasjoner. Dagens bil vil bli skadet om den brukes på befaringer.

8.2.19 Høybukta vest - havneutbygging

Havneutbygging i Høybukta vest er under prosjektering. Prosjektarbeidet utføres av Multiconsult AS på oppdrag av Statens veivesen. Det er høsten 2018 presentert et utkast til løsning, presentert i formannskapet 24. oktober. Prosjektering er planlagt ferdigstilt til høsten 2019. Foreløpig er det skissert vesentlige summer for å realisere havneutbygging i Høybukta vest, noe som hovedsakelig skyldes sprengning og flytting av store mengder masse.

9 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1 Fritaksliste – 2019, etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav a og b

Listen nedenfor gir en oversikt over de eiendommene som ble fritatt opprinnelig av kommunestyret, samt de som ble fritatt etter søknad.

Eskatl. § 7 bokstav a –

a) *Eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagna ein kommune, eit fylke eller staten.*

Kirkenes Pensjonistforening	- 27/8/39/1
Sør-Varanger turlag	- 26/2/245, 17/1/69
Brenselutsalget AS	- 27/2/327, 25/2/102, 19/1/38
Sør-Varanger jeger og fisk	- 31/1/34, 16/1/56, 30/1/42, 26/77/1
Øvre Pasvik Nasjonalparkstyre	- 15/1/38, 16/1/185
KIF	- 27/3/360 (delvis, klubblokale fritas), 23/1/10, 24/22, 24/1/14
Norsk bobil og Caravan club	- 20/1/8
Kirkenesgruppen av NRRL	- 24/1/20
Loge 55 Varanger	- 27/3/156 (delvis, bolig fritas ikke)
Bugøyfjord bygde og hyttelag	- 5/1/2, 5/41
Bjørnehiet familiebarnehage	- 24/3/4 (delvis, bolig fritas ikke)
Kirkenes Båtforening	- 27/2
Jakobsnes Småbåteierforening	- 29/3
Pasvikdalen Jeger og fisk	
Bamsekraft	
Kirkenes videregående skole/Finmark Fylkeskommune	- delvis 25/2/209
Anleggsmaskinskolen/Finmark Fylkeskommune	- delvis 23/278 (ikke tomt)
Svanvik Folkehøgskole/Finmark Fylkeskommune	- 20/1/31, delvis 20/1/36, 20/1/44, 20/1/47
Villaveien Naturbarnehage	- 23/109
Prestefjellet barnehage	- 26/2/276/2
Kirkenes og Omegn Skiklubb	- 26/199
Idrettslaget Nordlyset	- 17/1/4, 17/1/54, 17/19
Idrettslaget Bølgen	- 4/1/53, 4/1/90
Bjørnevatn Idrettslag	- 23/2/916
Sandnes Idrettslag	- 23/1/1, 23/15, 23/32
Jakobsnes Idrettslag	- 29/1/3
Jarfjord Ungdomslag	- 32/21/1
Langfjorddalens Skytterlag	- 20/1/13
Kirkenes Skytterlag	- 23/2/90
Kirkenes Pistolforening	- 23/295
Kirkenes Motorklubb	- 24/127, 24/128
Neiden og omegn Jff	- 7/1/4, 7/1/29

Neiden Idrettslag	- 7/1/3
Sør-Varanger Rideforening	- 11/64
Sør-Varanger Travlag	- 19/1/60
Kirkenes Ryttersportsklubb	- 20/208
Finnmarkseiendommen	- 22/50 (samfunnshus)
Finnmarkseiendommen	- 26/199 (skilekanlegg)

Eskatl. § 7 bokstav b –

b) Bygning som har historisk verdi.

Historiske bygg/museumsbygg på eiendommene:

Stiftelsen Grenselandmuseet	- 26/1/8, 26/2/356
Noatun	- 15/2, 15/20
Skoltebyen	- 8/20, 8/63, 8/21, 8/74, 8/54, 8/53, 8/22 og 8/24 (Sametinget), 8/13 (delvis), 8/59 (delvis),
Kobbervika (kulturminner etc.)	- 22/4/1, 22/4/3
Rolf E Sch. Kollstrøm	- 15/20
Geir Mortensen og Solveig Wilhelmsen	- 19/117
Grense Jakobselv bygdelag	- 34/31
Svanvik Næringsbygg/fredede bygg og anlegg	